v̄doemt en̄ verworpe. en̄ en wils oeck niet meer doen. Mer och of gij mij volgen wolt en̄ dijn dwalinge oec voerledē weer. Dese quade dingen in mij sijn voerleden die se meest bekent hebbē in deser stat. Nu hebbē wi quellic geleuet dat beliē wij en̄ alsō voel als wij ons verblidē vander gracië godes. alsoe voel ontsien wij ons van onsē voerledenē quade. Wat sal ick seggē ic bijn droeuich niet ic solde droeuig' wesē meer ic noch al soe. Mer wat sal ic seggen ic verblide mij en̄ dat en mach ick niet vol seggē. en̄ och of ic so niet geweest en weer. mer nochtant wat dat ict geweest heb dat is mij inden name xp̄i voerledē. Mer wat dat se in mij begripē dat en wetē se niet. want ic doe voel in mijnen gedachtē stridende. tegens quade inuallinghe hebbende dagelicschē strijt. en̄ bijna stedigē trachtigē vlijt mit tē temptacië des viants die mij verderuē wil. Ic versuchte ducwijl tot god om mijnre crācheit. die geen die mijn geboerte bekent die weet wat dat mijn hert baert. Het is mij dat alre minste dat ic van v geordelt werde of vandē menschelickē daegē spriect paulus die apostel. noch ic en ordel mij selfs niet. Ic heb mij selff bet bekent dan se. mer god die kent mij noch bet dan ic mij kenne.

Noch van sijnre groter lidsamheit tegē die herē

Se caıs. lxxxj
seggen oeck
van ons spē

die helige man Augustini. Diet wij kennen om wael dat he ongedoept is wij kennen wael wie dat he is en van ween dat he is. Ic segge weder hebbē se onse quaet bekent soe wetē se oec wael dat wi pelgrimnaedse te schep mietē. En̄ se wetē oec wael dat wi daer anders togē en anders weder quamē. Wij en sijn hier niet gedoept. mer waer wij gedoept sijn dats der gemeynre helig͛ kerkē en al den volc seer wael kundich. dat wi gedoept sijn. dat wetē oec voel broeders die oec mit ons gedoept wordē. en dat is oec lichtelic te vernemē ofter enich broeder mede becōmert weer den wolde wij genoech doen en bewisent hē ūmits getuich der heliger kerken.

daer se noch geen gemeynschap mede en halde. Dit recht en bekennē se ons noch niet gedoept te wesē, auer die zee in xpo. die auer die zee ꝯ genē xpo en kennē. die heeft xps auer die zee die auer die zee ghemeynschap der helig͛ kerkē helt. Woe mochtē se bekennē woe ic gedoept byn. welcs gelouige gemeynscap nauwe totter zee geet. O mijn lieue broeders wat sal ic noch meer seggē. Ic mach seggē ūmoedt van ons soe wat dat gij wilt. sijn wij guet inder kerke xpi soe sijn wi terwe. sijn wi quaet inder kerkē soe sijn wi kaf. Nochtant en gaen wi niet utter schuerē der heliger kerkē. Mer gij die mitten winde der temptacien en utter schuere der heliger kerkē gewaiet sijt. Wat bistu die wynt en neemt den wynt niet witter schuetē. wat seget mē van ons. Weest een forme der geloeuiger dan om arbeidē wij dagelix dat wij dat wesē mochtē. niet wat dat wij noch sijn. dat kent die geen dan wi toe suchtē. Ist dat ic guede dingē spreke soe volget mijn. mer ist dat ics niet en doe dat ic spreke en leer so hebt gij den raet ons herē so duet na mijnē woerdē en niet na mijnē werkē. noch en wilt vandē kerstelikē moegendē stoel niet guen. Liet brweders nu sollē wi gaē indē name ons herē en voel dingēs sollē u die hereticen van mij seggē. mer en secget he niet daer tegens dan aldus. Broders antwort totten dingē der sakē of gi dan wat tegē gesegge kunet. Augustinus is een bisschop inder heliger kerkē hi draget sijn eigen borden. he sal god redē geuē voer hē self. wi hebn̄ om bekent int guede. Is he quaet dat weet he self. en is he guet. so en is nochtant mijn hape in hē niet. mer dat ic heb voer alle inder kerstelicker kerkē geleert dat mijn hape in genē menschē wesē en sal. Mer wat gij uwē hape set indē menschē dan om begrijpt gij ons. Liet broeders des bid ic u als se ons to sprekē onwerdelikē. en quaet van ons sprekē so en segt noch en set u dā niet tegen. noch en strijt dan niet tegē mit hē. Want wij wetē wael wat stridē dat wij in uwē hertē hebbē. En wi wetē oec wael wat stedē gij in onsē hertē hebt. wat dat se van ons seggen dat geet snel voer bij des geest to treden. Op dat gij uwes selfs sakē niet en versumt als gij arbeit in vliticheit om ons te beschēmen.

Wo dat hi gebets begerdē vandē gemeinē volc voer die ongelouī

ge. lxxxij

Niet alleen en verwan he die ongelouigē mit disputacien. mer he storten daer oec stedelike sijn gebet voer mit groter begertē. en oec niet alleen he mer he ond'wees oec die broeders en dat gemeyn volck dat se daer voer biddē soldē. Als hi oec in dē xxxij ~~dr~~ tichsten ps. Diligit misericordiā et iudicia. Die here mynt barmhertichheit en ordel. aldus seget. Och brueders wilt gij bekennē woe dat god myldelic sijn ontfermhertichheit geuende is. so bewijst mildelick u broederlike mynne. Daer om myn brueders to herdē wij u alre meest totter onderlinger caritatē. oec niet alleen in ons self. mer oec inde genē die buten sijn. Wer se noch heidē sijn of se noch anders ongeloeuich sijn in xpo. of wer se van ons gescheidē sij. of wer se mit ons dat hoeft bekennende sijn. of dat se vanden licham afgescheidē sijn. O broeders wi sollen op hē drovich sijn als op onsē mede broders. se willē of en willē se sijn onse broders. Dan so haldē se op broders te wesē als se niet mit ons pr̄ nr̄ en seggen.

Van deſē ſpriect die pphect. den genē die v ſeggē gij en ſijt ons broders niet. den ſegt weder gij ſijt onſe broders. O mijn broders wij beſwerē v bij den bynenſtē der caritatē des geens van welkes melck wi gevoedt werdē. van wes brode wij geſtarct werdē. Vmits xpm onſē heer en̄ vmits ſijnre ſachtmodicheit beſwere wij v. Want het is nutte en̄ noet dat wi hē onſe caritate bewiſē. als in groter begerte en̄ in auerulodiger barmherticheit. voer hē tot god te biddē. Want hē en is anders niet gebleuē dan crancheit der cleynmodicheit. Die alſoe voel te volre van qualē en is als ſe meer te cracht vermoedē te hebbē. wat ſe en hebbē te mael niets niet te ſeggē tegens die waerheit. O mijn broders ſtort wt voer hē tot god dat mer ch uwer caritatē. Wi hebbē inde conſiliū wat beſchiet tot oerte ſalicheit dat nu te lange te vertellē weer en̄ daer om ſoe noedē wi v dat gi morgē mit noch meerre getuel en̄ mit meerre dapperht tſaemē comet totten monſter tridarū. In alſo groter reverencien en̄ liefdē had die helige biſſchop Auguſtijnus ſijn volck. Alſo dat hi hē gern te vtellen plach wat en̄ woedanich dat hē die dingē gehadt haddē inde conſiliū der biſſchoppē totte vrede en̄ eenheit der heliker kerkē dat hi oec ſelf alre meeſt en̄ ernſtelicſte bearbeidē. Mer die anderen volgdē hē gern en̄ willichlick en̄ ſattē hem alte saemē die sackē in sinē handē. En alst geuiel dat he wat lange wt had geweest om der kerkē sackē. en weder comē was en v̉naem dan datter niemant sieck en was geweest noch gestoruē en was vandē gemeynē volc Des v̉blide hi hē dan en groete si seer mynlick en vaderlic. wanneer sē dan irst in die kerke tot hē quamen en seide god sijs gelaeft mijn lieue kinder sustere en broeders dat ic v nu noch gesont vynde en andere minlike woerde die sprac hi hē vrintelikē toe.

Van der manieren sinre predicatien. lxxxiij

Hi was anxtuol dich in te predicken dat woert godes en hi hedt altoes lieuer van enē anderē gehoert. heddet so niet hē belegen geweest. en heddent die anderē v̉mits der gracie godes soe v̉mocht. En hi bat int begyn sijns sermoens gebet vanden volck. Doe hi den xxxitichste ps den volck tractierē solde doe seide he totte gemeynē volc. Dit is een psalm der gracie godes en onser rechtuerdiginge sonder onse voergaēde v̉dienst mer he is ons belaeft. uit voercomē der ontfermh̉ticheit ons herē ons godes. Desē psalm is van onser cleynheit ontfangē v mit gotliker mynnē den te tractierē. Daer om totte irstē mael so beuele ic mijn cranchheit uwē gebede als die apostel seget. Op dat ons mide opdoē des mondes die redē moet v̉de gegeuē myn also te sprekē dattet v niet periculoes en sij. En

der manierē sinre predicatiē lxxxiij

v alſo te hoerē dattet tot uwer ſalicheit die nē mach. Dat menſchelike gemoede is anxtuoldich twiuelachtich waggelende tuſſchē dat bekē der crancheit en̄ kuenheit der vermetelheit. Aldus ſoe wort dat anxtuoldige gemoede gheſtotē en̄ gedreuē hier en̄ daer. Op dattet tot elker ſydē dē ſtricke ontwere. Laet ons hoerē die ſtemme ons herē ſeggende. En̄ wilt v niet neigē ter rechtē ſydē noch ter luchterſydē. En̄ en wilt v niet vermetē ter rechter ſydē v̄mids uwer rechtuerdicheit. noch en wilt v oec niet vermetē vander barmhʼticheit godes op dat gy v te myn huet voer ſondē. Wilſtu weſen vreemt vander gratien godes ſo beroemet v van dinē gudē werkē. En̄ want dat volc niet al gelike vuerich en̄ was ſo was hi oeck ſorchuoldich op dat he ſijn ſermoen den enen niet te cort en̄ maectē en̄ den anderē te lanc. En̄ he ſeide het weer daer mede als mitter lichamliker ſpiſē. als een menſche te voel neme merckelikē tegen ſijn aptijt dat beſwaerdē he. en̄ en weer niet ſoe verduwelikē. En̄ als hi ſe al ſprekende ouerſach. en̄ ſach en̄ merctē dat ſe alle begerlikē daer na hoerdē. nochtant ſo ducht hē datter ſommich warē deent te lanc waer. En̄ want hijt dan dē enē te cort maectē en̄ den anderē te lanck. ſoe bat he int einde des ſermoens v̄gifniſſe en̄ ſeide guetlick. Ic hebt uwer ſommich wat toe lanck gemaect en̄ wat ſwaer geweeſt ic voelet. en̄ uwer ſommich heb ict alte cort gemaect en̄ te geringe geeyndet. eñ dat geuoele ick oec. die cranckē die ſollent dē ſterkē vergeuē eñ die ſterkē ſollen voer die cranckē biddē. wat wi ſijn alle lede onderlinge van enē licham van onſē hoefde gewie wy. In hē hapē wi in hē is onſē ſterckheit. dat xp̄s onſe here god. Wo dat he god vuerichlik' mīndē woe dat hi oec ſijn beualē ſchaepken nauwer eñ mynliker bewaerdē voer die wulue der ongeloeuiger quader menſchē. En hi dreef ſijn beualen ſchaepkē inde alre vetſte eñ groenſten weidē alre doechden. eñ doer die kampē d' heliger ſchriftē. En was altoes bereit ſijn ſiel te ſettē voer oer ſalicheit. En was ſoe enē ygelikē andienēde na deen dat hi ontfanclic was ſoe mede deilde hi hē dat gotlike voetſel. Hi leerdē die ſtarckē dat ſe die cranckē guetlick ſoldē draegē. Alſmē in enē capittel in enen boeke ſijnre queſtie merkē mach ſunderlinge in dat een enſeſtichte capittel daer he aldus in leert.

Wo hi leerdē vander onderlinger mynnen eñ dat wi malcanders crancheit ſollen draegē. lxxxiij

Mijne alre liefſte brueders want die bewaringe der alder ewe anxt eñ vreſe in hadde ſoe en mocht die gaue des nyen teſtaments niet bet beteikent eñ veruult werdē dan vermits der gotliker mynne. En dat ind' ſtat als die apoſtel ſecht. Draget brueders onderlinge malcanders laſt eñ alſo ſuldi die ewe xp̄i veruullen. Daer om ſecht hi die ewe xp̄i een eweſte

wo hi leerdē vander ond'linger mȳnē eñ dat wi malcanders crancheit ſollē draegē lxxxiij mitte der minnē te weſē. want hi ons gebadē heeft dat wij maltandere lief ſollē hebbē. En ſettent mede tidē ſyne alſo da mich gewricht. dat hi ſeide. daer in machme bekennē dat gij mij diſcipulē ſijt iſt dat gij onder linge maltādere lief hebt. Dat werck of ambocht der liefde dat is onderlinge maltanders laſt te draegē. Mijn lieue broeders wi ſollē nu in deſē leuē onderlinge maltanders laſt en ſwaerheit minlic en medelidelic dragē. Op dat wij totte leuē comē mogē daer noch laſt noch geenre leie tegenheit en is. Daer van hebbē wij een exempel inden herttē. als ſe totten waldewerts treckē als om te weidē en ſe ouer dat water ſwemē moetē. Doe ordemierē ſe dat alſoe dat ſe die laſtē derre hoefde mitte hoernen op maltanders rugge leggē. achter een die een opte anderē. ende die dan voer zwemmet die en heuet niet op te lenē. ſo haldē ſe daer ene rijgelike ſchutijt mede dat dan die achterſte voer geet. en dat doen ſe alſo lange tot dat ſe totter vaſticheit der erdē comē. Deſe natuer der herttē mocht wit recht ſalmon meynē daer hi ſpraect. Dat hertte der vrintſchappē en dat ionge d' gratiē ſollē tſamē wt ons ſprekē. Geen dinc en proeft alſo dē vrint als draginge des laſts ſijns vrients. Weert een tijt der cranckheit der geenre die dē laſt dragē. Ofte weer een manniere der crancheide ſo en droegen wij maltanders cranckheit niet. Mer nu ſijn mē nigeleie tidē der crancheidē eñ menigerhande maniere van crancheidē onder ons allē. eñ die doen die een dē anders crancheidē dā draegē. Als exempel. als dijn broeder toernich is op dy. eñ du tegens hē dan niet tornich en bist. so salstu so dan sijn crancheit der tornicheit guetlick draegē. Eñ oec dan weder om alstu dan tornich bist soe sal di dijn brueđ mit alre gesaticheit weder draegē. Noch een ander exempel die een brueder en heft oeck noch in hē sijn onnutte callinge niet verwōnen. die ander en heuet noch sijn eigenwillicheit ofte hartsinich niet verwonē. Hier so sal dan een ygelick sijn eigē gebreechicht annerkē. eñ dragē den anderē guetlick als hij wolde datmē hē dede totter tijt to dat een ygelick sijn eigen gebreeck verwonnē heuet. Want alster een is geuallē so en sal die ander vā nijds onlydsamheit ofte onmynlicheit hē seluē daer niet bij neder werpen. eñ gaen oec daer dan bij liggē. Mer he sal hē guetlikē bugen eñ reikē synē crancke brueder die hant guedertierlic eñ helpē hē weder op. Geen druck en mach noch en kan dē menschē also vlitich eñ also dienstachtich mackē desē arbeit of dese bruederlike bordē mynlic te draegē. Als vlitelike te bedenckē woe voel eñ mynlikē dat xps onse lieue here voor ons heeft geledē eñ gedragē. Hi was alleen puer eñ reyn sonder alle sondē. eñ hi leet eñ droech mynlic eñ verduldelick dē last onser alder sondē. En̄ daer in sollē wi hē navolgē en̄ draegen oeck malcanderē mynlick en̄ medelidelick. En̄ noch een ander sollen wy denckē als dit. Als dat geenreleye cranckheit in niemant en is noch in lijf noch in siel. wi en mochtē die selfcranckheit oec wal hebbē of crigē licht of ons god niet en bewaerdē. En̄ also als wi dā woldē datmē ons dede of wy die heddē. O myn lieue broeders also sollē wi oec onsē crankē euē menschē doen. het sij an lijf of an siel en̄ gaen hē mynlic te gemoet. Dan veruullē wi die ewe xpi alsoe wi also malcanders last draegē. Hebben wi xpm̄ gewaerlick lief so lidē wij mymlick mit onses euen menschē cranckheit. En̄ al en heuet die cranncke broeder oec an hē geen gude dingē daer mē hē om mynnē mach. So sollē wi hē nochtant mynnē om der mynnē wil dā xps onsē here hē in gemynt heuet. Als dat hi om hē alsulkē bitterē v̊smadē doet geledē heeft om sijnē wil. Als paulus oec v̄mnaet secgende aldus. O broders sal dijn broder in dijnre wetenheit v̊gaen om ween dat xps gestoruē is. En̄ ist dan wael dat wij dē crankē brued̉ om sijnre gebreechicheit myn lief hebbē. so sollē wi den genē in hē merkē en̄ mynnē die om sijnē wil is gestoruen. Want ons lieue here ihs xps niet te mynnē. en is geen cranckheit mer et is die doet. dā om sollē wi mit grotē vlitichheit die barm herticheit godes biddē dat he ons wil helpē dat wi onſe cranke broders niet en ṽſmaen die wi om ſinē wille ſoldē mynē. Wat na deen dat onſe myne tot god is geſchiet ſoe is ſe oec tot onſē euē menſchē.

Wo datmē ſal lidſamlic verdragē der broeder crancheit.

lxxxv cap.

Der bruders onvolcomenheit plach hij ſeer mynlick en guedertierlike te dragē beide in lijf en in ſiel. Mer die merkelicke crancheit en ſondē apenbaerlic dedē die plach he oec apenbaerlick te beriſpē. in geſatiger ſachtmodicheit en in gotliker mynē. Want ſoe wat dat he leerdē mitte woerdē dat volbracht he oec ſelf mitte exempel guder werkē. Want hi ſecht opter epiſtelē ad galathas aldus. Nummermeer en ſal he enich menſche onderwindē enē anderē te beriſpē. hi en heb irſt mit inwendigē ogē ſich ſelf angemerct en he ſelf irſt ernſtelic in ſijnre conſiencie examinert en die ondervraget. die he puerlick antwort dat hijt ṽmers van mynē doe. En ſecht oeck noch voert inder ſelver epiſtelē. O myn broeders wat dat gij ſegt mit verſtoringe of tot enē toernigen moede. dat is een onſtuericheit des geens die pinigē wil. mer ten is geen caritaet des geens die corrigierē of beterē wil. Mer voelt irſt die mynne inde hertē en ſegt dan ſatelic dat mitte is en guet.

Seuerus hadde bi

sich enē broeder die Thimatheus hieten. en̄ die hadde sich op eē ander stat van tween priestere butē ſcē Augustynus orlof diake latē ordeniere. Dat kunde Severus alte quellic v̄draegē en̄ hi schreuet tot Augustinꝰ. dattet he alte swaerlic was te v̄draegē en̄ seer druckelic dat hi alsulke dingē liet hen gaen en̄ niet vorder en corrigierde. Dat ſcē Augustini alte guetelick van Severus naem. al was hi verebenedē he in stade en̄ werdicheit der helig kerkē. En̄ hi schreef hē mynlic en̄ oetmodelick. Al hedde hi hē wael mogē berispen om dat he in hē begrepē had dat niet te begripē en was. en̄ ond' anderē woerden soe schreef hi hē aldus.

O eersam brued' Severus solde ic seggen die sacke die gij mij dwinget te seggē. wan solde dan die sorchuoldicheit der myn nē wesē. en̄ ist dat ics niet en segge wan sal dan die vryheit der vrintschappē wesē. Nochtan tusschē tween twiuelende sackē so heb ick et meest v̄carē my te reynigē en̄ tontschuldigē dan di te beschuldigē scheldende. Du eerwerdige broeder hebst my geschreuen dat gij dat druckelickē draeget. en̄ datty verwondert dat ick alsulke dingē hennē laet gaen en̄ der niet en corrigere. Alre suetste broeder halt op v te verwonderē. Thimatheus is diake geordeniert butē mynē raet en̄ butē mynen wil by Zurmani. En̄

dat beraet hangt noch
an onser beider sentē
cien. en̄ siet het is my
noch leet al is hi thant
totti gekiert. In welkē
dattet my niet en rou
wet dat ic dinen wil
genoech gedaen heb.
Nv hoert voert lieue
broeder wat dat wij
berispende biddende
vmaenende lerende
gebetert hebbē. En̄
ist dat he van hu ge
tagē is. datty daer om
niet en darf dunkē
dat he van ons niet
gecorrigiert en is.
want he noch niet we
der tot ons gekiert
en is. al scheldende
hebbē wi hē gecorri
giert. Ten eerste daer
om dat he bij niet ge
hoersam en was en̄
dat he butē broeder
Cardomius niet tot
tij eerst getagē solde
hebbē. want of dattet
begyn onser turba
cie eerst is gecomen.
Daer na so hebbē wi
vnamē dat he ouer
mids den priester
ferinū is geordē met
en̄ dē seluē hebben
wi oec gescholdē en̄
se hebbē hē beliet dt̄
se dan niet wael an
gedaen en hebbē en̄
se hebbē begert en̄
gebedē. datment hē
om godes willē ver
geuē wil. En̄ en ge
loefdē wij niet dat
se also gebetert sijn
dat meer alte grote
houerdie. Want se
en kundens nu anders
niet gemackē tē mo
est vmers gedaen
bliuē. Her wi en de
de hē anders niet in
de berispē dan dat
wi van hē begerden
dat se sich misdadich
bekandē. en̄ dattet
hē leet weer. en̄ all
vmaenende ōbeter
dē wi se oec. Als ten

vſtē dat ſijs niet meē doen en ſoldē op dat ſe den toern godes niet op hē en verwecte. Daer na vmaende wi oec broeder Chimatheus eñ broder Cordomū hebbē wy oeck vmaent alſo veel als wi mochtē. eñ hebbē hē oec alſo verre gebracht dat hi om bewaeringe der kerkeliker diſciplinē gern wil doen tot beteringe ſo wat datmē gedaē wil hebbē. Eñ al biddende hebbē wy ons ſeluē oec gecorrigiert dat wi die regieringe eñ den wtgange onſ' tudē. eñ al onſe ſakē der barmhertichheit godes beuelen ſoldē. Eñ of ons yet onwerdichs an queem ofte anseptē. dat wi dan oetmodelic vlien ſoldē tot hē eñ onder ſijn medecijnlike rechterhant geſont mochtē werdē. Diet wi broeder ſeuero- wse voel wi hebbē gecorrigiert eens deels berispende eens deels vmaenende biddende lerende op dat wy beteringe doen mochtē. In eenre and' epiſtelē ſchreef hi oec tot ſeuero voer ſommige brueders die hi anxt had. dat hi hē te ſtrenge vallē ſolde om wat gebreecs daer ſe in geuallē warē. Eñ hi bat hē dat hi dat den broders wolde vgeuē want dat gebreeck meer weer comē ſchreef hi hē mede wt anxtuoldicheit dan wt quaetwillicheit. eñ outſchuldichdē ſe gudertierlick. Hoe dat he ſijn volc leerden dat ſe niet verargert en ſolde werden van gebreke eñ ſchandelſatien der quader. lxxxvj

In ſinē cloeſter tot

Yponē warē twe brue
ders dan die een prieſ
ter af was eñ hiet bo
nifacius. Die and̉ en
hadde noch genē mer
kelikē gruet ind̉ ker
kelker beneficie. On
der deſē twee ſo ſchul
dē een merkelike ſae
ke der miſdaet. daer
ſtē Auguſtinum die heli
ge biſſchop alte ſeer
in bedruct was. Hy
bhuedent voir dē volc
om der ſchandelſaciē
will alſo hi lanceſte mo
chte. Mer het quam
nochtant uut eñ dan
quam alte grote ſchā
delſacie af ond̉ dat
volck inder ſtat. Eñ
oerte ſomich die en
woldē dan om van
onwerdicheit niet
to kerkē gaen. Doe
liet he die clerc die
nuttē gemeinē volck
alteſaemē voer hē to
men. eñ eploeck ſinē
heligē mont eñ ſprac
aldus. Den alre lief

ſtē broeders dē clerkē
eñ voert den alders
eñ aldē gemeinē volc
der kerkē van Yponē
dē ic inder mynē xpi
dienende bin. Ic Au
guſtynus v hirde eñ
v biſſchop gruet v al
lē inden heer. Och
of gy alte ſaemē mit
ſorchuoldiger hertē
betrachtē wolt die
ſchriftuer godes ſoe
en ſolt gy in eniger
leie ſchandelſacien
der hulpē ons ſermoed
niet behoeuē. eñ die
gene die ons troeſt
die ſolde v oec wael
troeſtē. die oec niet
alleen die guedē en
voerſiet. dat he ſinē
heligē geloeingē ge
uē ſal. Mer oec mede
quade dingē dan de
ſe werlt mede mer
ulsiē ſal. Eñ hi heuet
oec alſo beſchict dat
men ſe beſchreuē he
uet. op dat wi oec te
ſekerre verwachten

ſoldē die guede dingē die na dē leſtē einde tecomē ſollē. Als wij voelē en̄ wetē dat die quade dingē voergingē die oec voir gebaitſchapt warē. Waer af die apoſtel ſecht. Alle datter geſchreuē is dat is tot onſer leringe geſchreuē. op dat wi v̊mits lijdſamheit en̄ troeſt der ſcriftuerē haep ſoldē hebñ in god dē herē. Hoort an alre lieffſte brued's in deſer ſchandelſaciē van bonifacius ſo werdē uwer ſōmich verſtoert. Ic en ſeg niet dat gij daer om niet droeuich weſen en ſolt. want ſo wie om aldusdanige dingē niet droeuich en weer daer en weer die minne godes niet inde hertē. mer ſo wie hē van dusdanē dingē v̊blidē daer oū vloiet leider die boesheit des duuels. Niet nochtant ſo te v̊ſtaen mijn lieue brueders dat inde voer-ſechdē yet geſchenē heuet dat ter v̊doemeniſſe werdich geordelt mocht werdē. Mer wantter twe van onſē huſe alſulkē ſaecke hebbē bedreuē dat oerre een daer om v̊lare is. En des anders gerucht is bij dē ſōmige quaet en bij ſōmigē twiuelachtich al weer oec ſijn conſiencie onbeulect. Om deſe dingē ſijn te bedroeuē alſo alſmē vā recht droeuich weſen ſal. als om ſchade der ſielē. op dat vermits ſulkē ruuwe v caritate niet en v̊lauwe vandē gudē werkē en̄ van wael te leuē. Mer oec te meer ſoldet gij vlitelic en̄ innerichlic biddē tottē heer. op dat of v prieſter onſchuldich is dat ic doch et beſte geloeue en̄ hape. Wat doe hē die ander totter ondaet brengē wolde so en wolde hijs niet cōsentierē. en hi en wols oec niet v͛singē. op dat hē haestelick die gotlike sententie niet en auerginck mer onschuldigē moet. Mer heft hi hē selue schuldich bekent dat ic niet v͛moede en doete. so heuet hi des anders vermodē willen quetsē. want hi hē niet consētierē en wolde so als die geen secht die die sake mit hē heft. Doe he my dese lange tijt gecruist en gedruct hadde. en ic niet vindē en mocht wo dat die een van hē beidē verwonē mocht werdē. Al solde ict noch tuit dē priester et best geloeft hebben. Doe dacht ic. ic wolde se onder hē beidē god beuelē totter tijt toe dat ic dē gene die my suspect was wat apēbaerdē dat he niet sonder rechtuerdige sake die apenbaer weer van onser woninge v͛dreuē en wtgeworpē en worde. mer die geen die my suspect was die vlitichden hē alre nernstelicste dat ic hē ꝓmouerē wolde ind' clercscap of ergens anders of v͛mits myne schriftē wolde latē ꝓmouerē. Mer doe ic geensins daer toe gebracht en mocht werdē dē meschē daer alsulke suspicie op ginck die hat der ordenieringe op te leggē. of vermits mynē beuele latē geschien. began hy besubt en onsuete die anderē te verweckē. mocht he inder clercscap niet ꝓmouert werdē. dat mens da oec niet en gehengdē dat bonifacius in sime ginet der priesterschap bliuē solde. In welker v̄storinge sach ic bonifacius bereit wesen. sijn priesterlicke eer af te leggē voir dē menschē. op dat hi om dē crancke die vertagē warē in menscheliker suspicie geen schandelzacie werdē en solde. Mer ic verceer een myddel dat sy hē beide bedwingē soldē. en dat se mit enē sekerē behaegē dat doen soldē en treckē tot eenre heliger stat daer die verueerlike werkē gods voel lichteliker eens ygelics consiencie apenē solde. en v̄mits pinē of v̄mits anxt totter belijinge der biechtē solde dwingē. Ende uwer voel is die helicheit der stat wael kundich. daer dat licham sc̄e felicis leget. want daer wolde ick dat se togē. Want van daer soe mach ons lichtelick geschreuē werdē wat dat in oerre emich geapenbaert worde. Den alre swaersten druck mijns hertē dē ic van deser saekē gehat heb en wolde ic tot uwer kēnisse niet brēgē. op dat ic v niet onnutteliic bedroeuende v̄stoerē solde. Mer lichte god heuet gewilt dat gijt mit ons wetē solt. op dat gij mit ons te vlitiger in dē gebede solt wesē. Ende op dat wij oec in deser sakē bekenē mochtē dat he bekent v̄mits sijnre genadē ons dat v̄toenende. Mer den naem des priesters den en doerst ic niet uutdoen van sijnre geselschap. of ic en doerst des oec niet ṽdruckē of ṽdelliuwē. op dat ic geen onrecht en dede der gotliker moegentheit, onder wes ondersuekinge die sake oec noch henget. Eñ dattet niet en schene dat ic mit mynē ordel der gotliker sētencie voercomē wolde. dat die richters oec indē werltlikē sakē niet en doen. so wāneer die sacke twiuelachtich is eñ tot meēte macht gebracht wort. Eñ also lange als die sacke also hanget so en doeten die richters niet daer to doen. Eñ inder bisschoppē consiliū is ingesat datmen genē priester of clerck verbannē en sal also lāge als hi onuerwonnē is. ten weer sacke dat hi om niet presentierē en wolde in oerte examinacie. Eñ nu brueders behaget v datmē sinen naem niet en lesē mittē p̄sters naeme. op dattet volc geen oersacke en neme dat se niet ter kerkē en willen gaen. mer dat wert en sal ons niet wesē met om der geenre wil daert om gesciet. Wat hindert dat dē menschē of hē die menschelike onbekētheit witter tafelē onser schrift niet en wil latē ṽtelt werdē. of hē anders die quade consiencie niet en wtdelliuwe wttē boeck des leuens ind' ewig' werlt. Hoert an mȳ brueders die god ontsien die wesē gedachtich die woerde des apostels sc̄e peters. daer hi spriect. Dat onſe wederſacke die duuel geet al om als een bryſmende lewe ſuekende ween he verſlindē mach. Eñ den he niet verſlindē en mach v̄leidende totte ſondē. ſoe vlitichet hij hē nochtant ſijn gude gerucht te v̄mynren. op dat hi oft weſē mocht v̄mits achterſprake ontbrekē mochte. eñ v̄mits der laſteringe alſo in ſinē kenebacke vallē. Eñ en mach hi dat gerucht des gudē menſchē niet beſmittē. ſoe pijnet hi hē die guedē datter toe te brengē dat he ſijnen euenē menſchē van quad' ſuſpitiē ordel. Op dat he doch ſo vā hē beſtrict mach werdē eñ v̄ſlondē. eñ wie mach alle ſinē vanckeniſſe eñ bedriechliker behendicheit ontgāe.

Nochtant tegens deſe drie dingē die tot deſer tegenwordiger ſackē hoerē. ſo anmerct tot uwer leer als ten irſtē dat gij niet v̄leitē eñ werdet quaet exēpel na te volgē. als ons die heer to ſpricht doer ſinē apoſtel. Eñ leit dat juck niet mitten ongetrouwē. of wat deel is dē gerechtigē mittē ongerechtigen. of wat geſelſcap is dē licht mitter duiſterniſſē. Eñ ter and' ſtedē ſeget hi. en wilt niet verleit werden mit quad' callingen. want die quade callingē v̄deruē die gude ſedē. Eñ die heer ſpreket oec doer enē ꝓphete. hoert mijn volck die dat ordel weet in welker hert mijn ewe is eñ en wilt niet ontſien dē laſter der men ſchē. noch en wilt niet verwonnē werdē van derre achter clappen. noch en wilt des niet achtē dat ſe v v̄ſmaē. want ſe ſollē mitter tyt v̄ſlytē als eē cleet. En ſe ſollē gegetē werdē als die wulle van dē motte. mer myn rechtuerdicheit blyft inder ewicheit. En op dat gij oec thant mit quaetwillige gemoede niet en v̄gaet. quade dingē v̄modēde vandē knechtē godes. ſo bedenct dat apoſtelſche woert. En wilt niet ordelē voer der tyt tot dat die hē comē ſal en v̄luchtē die verborgē duiſterniſſē en apenbaren die gedachtē des hertē. en dan ſal enē ygelikē lof weſē van gade. En echter ſpriect hi. welke dingē ſyn v apenbaer. mer welke ſyn uwē here god apenbaer. Deſē dingē ſyn claer en apenbaer dat in allē vergaderingē der knechtē godes menſchen ſyn en niet ſonder gebreeck en ſwaerdroefheit der heligˀ guder geloeuiger.

Nochtant ſo troeſt ons die geen die alle dingē voerſiet dat wi v̄mits dat aueruloiē der boeſheit. niet verlauwen en ſoldē inder mynnen godes. en dat wi tot tē eynde to volherdē ſoldē inden guede. Want dat heeft he ons v̄maent op dat wy behaldē mochtē werdē. O broders alſo voel alſt my angaet. en is die mynne xpī iet in my wat of enich ſyns. Die

van v worter tranck
en̄ ic niet mede tranck
en werde. en̄ wie wōt
daer van uwer enich
geschandeliert. en̄ ic
niet en berne. Ic bid
de v en wilt doch myn
ne truwelike bangicht
niet meer seken ont
brekende in valscher
suspicie. of in vreem
der lude sunde ordelē
de. En̄ en wilt des
doch niet doen des bid
ic v mit begertē myns
hertē. Op dat ic niet
van v segge en dat ſ̄
alster gescreuē steet.
Op dat wee mynre
wondē hebbē se to ge
daen sericheit. Want
die geen die hē v̄blidē
van desē onsē drouen
cheidē. Van welken
indē persoen xp̄i voer
secht is inde ꝓpheet.
Die inder poertē sa
tē beschempten my.
en̄ die den wyn dron
kē belachtē my en̄ son
gē op my. Dese werdē
seer lidsamlic v̄dragē
voer welkē wy sec ge
leert hebbē te bidden
en̄ hē guet te doen en̄
te begerē. Wair to sit
tē dese of wat willē
se anders. dan datmēt
daer voer halde. of enich
bisschop clerck of nonē
in sonde valt datmen
dat geloeuē sal dat se
soe quaet syn en̄ becal
lē dat en̄ twistē daer
om. Hier ten comt niet
al mit apenbaer seggē
sy. nochtant vintmen
een of twe auerspeel
ster. nochtant en ver
werpē al die man oer
wiue daer om niet en̄
des gelijck die wyue
oer man. En̄ dese be
gripē sueticheit oere
tongē van onsē druc
kelicheidē. Het is re
cht dat wi se gelyckē
dē honde of se licht wy

quade te v̊ſtaen ſijn die daer leckē die wondē des armē menſchē die voer die doere des ryckē mans lach. die alle arbeidelike onu̓delike dingē lijdſamlick leet ter tijt dat he quam totter ruſtē in abrahams ſchoet.

Wer gij die enige hape hebt tot gade en wilt mij niet meer aldus creuelic bedroeuē die wondē die ſe leckē der en wilt niet v̊menichuoldigē. Om welker wil dat wij nochtant in perikel ſijn tot allē ſtondē en̄ hebbē van butē ſtrijt en̄ van binnē vreſe. ꝑikel inder ſtat. ꝑikel inder enicheit. perikel wttē volck. perikel wtten valſchē bruederē. Ic weet dat gij drouich ſijt mer niet bitterlikē. dan bidt voer mij op dat ic dē anderē predikende bin oec ſelf niet wederſtrubbich geuondē en werde. Nochtant als gij gloryert ſoe en glorieert niet in mij mer indē heer. Want wo wacker of vlitich dat die diſcipline mijns huſes is. ic bin nochtant een menſche en̄ ic woen onder dē mēſchē. Ic en doere mij niet v̊metē mijn huis beter te weſē dan die arke Noe. dair ond' acht menſchē een wederſtrubbich geuondē wart. En mijn huis en is oec niet beter dan Abrahams huis dair to geſeget wart. utwerpt die dierne en̄ oer kint. Mijn huis en is oec niet beter dan Iſaacs dair van tween twelingē wart geſeget. Jacob heb ic gemint en̄ Esau gehaet. Noch oec en doere ick nie niet v̄mete̅ myn huus beter te wese̅ dan Jacobs dair die soen des vaders hedde besmitte̅. Of oec dã dauids huis dair die brued' sijn suster v̄krechten. welcs and' soen vechtende was tegens die helige sachtmodicht sijns vaders. Of oec beter dan die tsame̅ woninge pauli. wat hedde̅ se alle guet gewest daer he onderwoende̅. hi en hed des niet gesecht dat ick thants hir voer seide. van bute̅ strijt ende van bi̅ne̅ vrese. en̄ noch dit. Alle suecken se dat oer en̄ niet die dinge̅ ihu̅ xp̄i. Noch oec v̄mer niet beter dan die tsaeme̅ woeninge ons lieue̅ here ihu̅ xp̄i. dair die ilfde ongetrouwe̅ iuda der lidsamhit v̄droege. Ten leste̅ oec dan die hemel dair die houirdige engele̅ wtuiele. Des gelijcs belie ic uwer caritate̅ die een getuich is mijnre siele dat ic vand' tijt dat ic god began toe diene̅ dat ic swaerliker ennige betere̅ me̅schen ondervonde̅ heb. dan die geen die inde̅ cloester wael leue̅ en̄ volherde̅ ten einde. So en heb ic oec swaerliker gene̅ boser menschen geuonde̅ dan die inde̅ cloester achterwerts gegaen sijn. Dair om v̄moede ick dat in Apocalipsi gescreue̅ is. Die rechtuirdige sal noch rechtuirdiger werde̅. ende die beulect is die sal noch al meer beulect werde̅. Dair om dan O broeders ist dat wi bedroeft werde̅ vand' ſonniger vullicheit. Laet ons dan weder om getroest werden van oerre voel aerhᵗ. En̄ en wilt om dat droſſ datte̅ oge̅ niet gemuechlic en is den ſchone̅ olie niet verſmaen. want die gotlike Apoteike mede v̄licht wort. O mijn alre lieſſte broeders die barmherticheit godes moet v bewaere̅ tegens alle die lagen des boeſe̅ viants. Hier machmen in ~~me~~ merke̅ hoe mijnlic en̄ medelidelick dat he die crancheit ſijnre onderſate̅ verdroech. want altoes hadde hi ſe lieuer mit rede̅ te onderwiſe̅ da̅ mit machte̅ te gebieden.

Vander maniere̅ ſijnre predicacien en̄ werdicheit des woert godes lxxxvij capittel.

Niet alleen en plach hi oec die geeſtelike quale en̄ crancheit te verdrage̅ en̄ te geneſen in alre lidſamheit. mer oec mede die lichamlike crancheit wan he kunde en̄ mocht. Want als hi totten volc ſpraec of p̄dicte̅ ſo ſat he in een cleyn tabernakelken dat hoge was datmen mit trappe̅ op ginck ſoe dat he dat volck auerſach. En̄ al dat volc gemeynlic wijf en̄ man ſtonde̅ alteſaeme̅ van reuerencie̅. doe merckte hi dat dat langeſtaen ſommige alde̅ perſone̅. als die ſermone̅ wat lange viele te ſuere worde en̄ croedelick ſtonde̅ den hi gaf orlof te ſitte̅ en̄ alle gemeynlicke̅ de̅ dat ſtaen toe ſuere̅ wort.

Doe merckte he dat se des sōmich misbruicte. doe vermaende hi se guetelicken. in dese navolgendē woerdē en seide aldus

Mijn alre liefste vrou een deel daeghe hier te voerē so wart ick mit vaderliker mynnen beweget op uw sōmich die teder en cranck warē of enigē anderē hinder haddē so riede ic v en orlofdent v mynlic. soe wanneer men die langē passiē of lexen lese of lange sermonē dede die dan niet wael lange staē en moeghē. dat se oetmodelick mit swiegē soldē neder sittē en hoerē dat woert godes andachtelikē.

Mer nv sijn daer sōmich van onsē dochteren die meynē dattet die geen oec sollen doen die starck en gesont sijn. want alsmē dat woert godes begint te vtreckē so gaē se daer ligghē als of se op erē bedde liggē.

Mer of se doch al stil leghē en swieghē en dat woert godes mit beghlikē hertē anhoerdē. mer nv becōmerē se hē mit idelē fabulē en lachē. so dat se niet en hoerē datmē daer prediict. en hinderē oec den anderē dat se niet gehoerē en kūnē.

Daer om bid ic v mijn eerwerdighe dochterē en vmaene v in vaderliker sorchuoldicheit so wanneer men die lexcen leest of dat woert godes prediict dat hē dan niemant inder erdē neder en legghe ten weer dan dat hi merkelic sieck weer ende van noede moest doē.

Noch oec dat se niet

en liggē met reuerētelick ſittē en hoeren mit andacht dat mē dan predict. en mit begerlike hertē ontfangē. O myn lieue ſuſterē en broederen ic vrage v wer dattet v meerre dunct weſē dat woert godes of dat helige licham xpi. En wildi mi dat wair antwordē ſo ſegt gij dattet niet mynre en is dat woert godes dan dat licham xpi. en gij ſiet mit woe groter ſorchuoldicheit en reuerencie wi dat bewaerē. als wi dat andienē dattet nu mers niet witter en ſē handē en ontfall. En alſo ſoldē wi oec mit alſo groter ſorchuoldicheit bewaerē als men ons dat woert andient ſo mildelic en werdelick. Op dat wi dan niet en ſoldē denckē of ſprekē dattet wt onſen hertē mocht wtuallē. Wat hi en is niet myn ſauldich die dat woert godes v'ſumelic an hoert. dan die mids ſijnre v'ſumeniſſe dē helige ſacrament des lichams xpi neder erdē liet vallē. Ic wolde nochtans dat ick woſt dat vander tijt datmē begint te predickē. of wi v alle dē tijt duerbair geſteete en guldē oerringe en ander duerbair cleynodē offerdē en geuē. of dan onſe eerſam dochterē niet en ſoldē opſtaen. en ontfangē die mit reuerencie. Ja ſe ſolden ſonder twiuel ſtaen en begerlic ontfangē datmē hē offerdē. Mer want wij geen lichamlike cierheidē en offerē noch enge

uen dan om en wer
dē tu soe van unver
sōmich niet gern ge
hoert. Mer ten is
niet recht dat wij
die geestelike gauē
andienē aueruloe
dich solde geacht wō
dē en verdrietelick
ontfangē. Doe wie
dattet woert godes
gerne hoert hi en sal
daer niet an twiue
lē hē en werde alte
costel gulsē cierhei
dē vandē vader des
paradises auergesat
die hi ontfanct tot v̄
cieringe shure sielen.
En so wie vermaent
wort dat hi dē ar mē
wat geuet als he dā
sijn hande wtstiet ō
die almissē te geuē
die ontfaet med' kos
tel rynge an sine vin
gerē die hē van god
gesant sijn. Recht
als dan dat onreyn
licham een corte tijt
mit dagelicscher v̄
gancliker cierheidē
wort geciert tot sine
eigenē behaegē. en
op dattet begert mo
cht werdē vandē son
digē begerēs en ge
treet tottē sundelike
valle. Alsoe wort die
siel mittē gotlicken
sermoen noch bet be
settet en geciert mit
geestelikē ewigē mar
grietē. op dat se salich
lick come mach tottē
hemelschē brudegō.
en totter festeliker
brutlachtē werscap
pē mach. So datme
oec niet to seggē en
darf dat indē ewa
gelio steet. Vrient
woe bistu hir in geco
mē en du geen brut
lachts cleet an en
hebst. so dat hi v̄mer
dan niet naect en sij
vander cieringe der
doechdē. En niet en
darf hoerē brut hē

hande en̄ voet en̄ wer
pet hē in die wtterſte
duiſterniſſe. Hier om
v̊cieringe der gueder
werkē hē die begerli
ke ſteme to moge wer
dē geſprakē. Verblijt
v guede getrouwe kne
cht. ganck in die blijt
ſchap dijns herē. O
mijn eerwerdige doch
terē. Ic biddes v hoert
andachtelike dat ic
v ſeggen wil. Ic bid v
merct an weer enige
moder die oer docht̉
wolde cierē en̄ die
dochter dat v̊ſmadē
en̄ neichdē oer totter
erdē. of ſeet onſede
lick en̄ onnuſtelic ſoe
dat ſe die moder niet
gecierē en kunde na
oerē wil. En ſchelt of
ſleet ſe dan die moder
niet wael mit recht
oer dochter. O mijn
lieue eerwerdighe
dochterē achtet mi
doch te weſē een mod̉
uwer ſiele en̄ weet
dat ic v alſoe gerne
wael ſchickē en̄ cierē
wolde als enige mo
der oer dochter ſo dat
in v noch krake noch
oer vlecke en apen
baerdē voer dē ogen
des hoechſtē richters.
En ic en beger oeck
niet alleen v ſiel te cie
rē mit hemelſcher
cierheidē. mer oec
mit hemelſcher me
decinē te geneſen.
En̄ ic vlitich my oec
harde ſeer meer dan
yemant ontnaiet en̄
geſchoert dat ic dat
weder heel mocht
makē en̄ te ſamē
naien. Of weer dā
iet beulect of onrey̅
dat ic dat weder mo
cht waſſchē. Of wat
vlarē dat ic dat we
der mocht ſuekē. En̄
ſo wat datter heel en̄
gans is dat ick dat
noch ſchoenre cierē

mocht mit hemelsch̄ margrietē. En ist dattet wij niet en verdriet te geuē. waer om v̄drietes v dan te nemē. want niet ert doch an. Ist datmen niemant en vint die ertsche cierheide geuē wil. se coept men se costelic mit duerē loen. Hoe voel te meer solt gij dan mit allē rechten in volcomen te mynē outfangen sonder loen dair voir te geuē die ewige costelike cierheidē uwer sielē die oec mit genē clenē arbeit ontfangē en sijn of v̄cregē. Aldus sijn wij v voersiende of besorgende die costel margrietē vandē lande des paradijs. En wi en begerē oec geen ander loen van v in der tijt tontfangen dan dat wi sien moegē dat gijt gerne en begerlike anhoert dat wij v lerē. en dat gijt mitter hulpē godes na uwer macht nauwer macht p̄ynet te volbrengē mittē werkē. Alre lieffste brueders en lieue eerwerdige dochterē dit en seggē wi dair om niet dat wi meynē dat gi dat woert godes niet gern en hoert noch en ontfanct. Mer inde genadigē gudertierenē here god so verblijt sich onse hert en onse siel meer dan men seggē of denckē mach na uwer gehoirsamheit. Mer want wij willē en begerē dat gij altoes opwerts clȳmet en vorwarts gaet tot beterē dingē. soe vermeerrē wi oec onsen vlijt in vaderlik' sorchuoldicheit v te v̄maenē die dingē die wij bekennē dat onnuoles melick in v gewracht werdē. Eñ want oec nv alle die mans personē eñ oec vrouwen hier niet al en sijn v̄gnedert totter vigilien. So bid ic v mijn lieue soen eñ dochterē dat gijt hē truwelic voert wilt v̄tellē alle dat hier is gesecht. op dat gij oec niet alleen et loen en ontfaet van uwer beteringe. mer oec mede vand' anderre beteringe.

Woe seer dat he sich verblidē van sinre ondersaten doechden ende voertganck. lxxxviij capitē

ONbegripelike grote vroude eñ blijtscap ontfienc he in sijnre sielē wanneer dat he merctē eñ v̄stont dat sijn ondersatē to namen eñ voertgingē in doechde. Op een tijt als in sinē omelien boeke steet doe he sach dat ter voel volcs ter kerkē comē was om sijn sermoen te hoerē. so v̄blide hi hē inden helige geest eñ spr͛ mit vroudē. O mijn lieue broeders wi v̄blidē ons inde helige geest van uwer groter menichuoldicht. want gij seer wack'lic te saemē sijt gecomē eñ oec bauē dat wi haeptē. Eñ dat ist dat ons verblijt eñ troestet in al onsē arbeit eñ perikel dis tegenwordigeleuens. eñ wij merkē v mynne tot god eñ v goddienstige vlitich' eñ uwē sekerē hape eñ puerheit des geest. Eñ want hi altemael was bernende ende ontstekē inder mynne godes. so warē oec al sijn woerde recht

seer dat he sich verblidē van sinre ondersaten als bernende vlāme opriſende witte gloiendē vuer ſijns pue tē herte. Daer om ſo wordē oec die hertē ſijnre onderſatē daer van ontfengt. Eñ wat datter bernt voert ontſtict. eñ dat niet en bernt dat en ontſtict niet. Daer om ſinget men van hē behoerlikē inder heliger kerke. Verbū ipſiꝰ quaſi facula ardebat. Sijn woerde brandē als fackelē. Aldus ſoe voeden he ſijn ſchape als een guet getrouwe hierde. eñ dreef ſe mitte ſtock der vreſē godes. eñ he leidē ſe mittē armē der mijnē eñ vaderliker begertē. Op dat hi ſe alſo mocht weidē indē groenē bloiendē weidē d' heliger ſchriftueren. eñ ſijnre heliger ler̄gē. eñ drenckē ſe indē water der wijſheit eñ der mijnē godes. Op dat ſe teſaemē mit hē mochtē comē daer god die heer Jh'lm voedt mittē voetſel der waerheit. Alſo als Ferrando die biſſchop tuget indē ſermoen dat he voer die cardinalen ꝑdictē eñ ſecht aldus. Die alre ſalichſte Auguſtini was altemael ontſtekē eñ geraect indē vuer des heligen geeſtes eñ clam alte vuerichlikē op tot god in alſo vueriger mijnnē eñ bernender liefdē. mer nochtan en v'gaet he daer om ſijnre ſchaep niet. Ja ſekerlic woe dat he inder mijnē godes meer toenaem eñ hoger opclā. Alſo veel te vlitiger eñ neruſtiger ſo clam hi oec neder tot ſinē ſchapē. eñ voedē ſe mit

groter mynen. en̄ na
ſynre macht ſo en liet
he niemant geen ge
breeck lidē an ſiel noch
an liue. En̄ woe ſeer
dat hi ſe myndē mach
men oec eens deels v̄
ſtaen indē boekē ſyn
te Omeliē daer hi aldꝰ
tot ſinē volck ſpraeck.
O myn alre liefſte bro
ders en̄ ſuſtere. wat
wil ic of wat begeer ic
waer om ſpreke ic en̄
ꝑdicke. of waer om
ſit ic hier of waer
om leue ic. Anders
dan inder meyninge
en̄ andacht. dan op dāt
wi tſaemē mit xp̄o
mochtē leuē. Dat is
myn gierichheit en̄ al
myn begerlicheit. dāt
is myn eer en̄ al my̅
geloue. dat is myn be
ſittinge en̄ al my̅ ſchat.
dat is alleen al myn
vroude en̄ myn blyt
ſchap. Mer iſt dat gi
my niet en hoert. en̄
ic nochtant niet en
ſwige ſo v̾loes ic my̅
ſiel. mer ic en wil v̄
mers niet ſonder u
ſalich ſijn. Daer toe
antwort Ferrando
indē ſeluē ſermoen
en̄ ſecht aldus. O
wonderlike en̄ alre
mierichſte mynne des
alre helichſte biſſcops
Auguſtino: want hi
ſeget. Ic en wil ſond̾
u niet ſalich ſijn. de
ſe was gewaerlic ſa
lich en̄ werdich der
ſchaep xp̄i te voedē
en̄ te huedē. Mer
och here god of oeck
nu die hierden alſo
danich werē.

Hoe rechte noede dat hem ſijn volck ontboere.

Lxxxix. capittel

Alte quelicken
mochtent die
borgers van yponen
lidē dat he van hem
was. en̄ hi en mocht
altoes niet by hē weſē

wo vechte noede dat hē ſijn volc onthoere [illegible] want alre wegē begēden ſy hē te hebbē om orbet en̄ nutticheit der heliger kerkē. en̄ na al ſijnre macht was hi enē ygelickē genoech. Hi woſt wael dat hē god niet alleen vā ſinen biſdom die ſorge beualē hadde. mer oec mede van al der heliger kerkē. En̄ nochtant ſo en wech he niet van ſinē biſdom ſond' nutte of noetſacken der heliger kerken.

Die van tagutenſiē daer he gebaren was die haddē alte lange ſijnre begert. en̄ haddē lange tijt begert van ſijnre tegenwordicheit geuiſentiert te werdē. Mer hi en mocht niet comē als hi wolde. en̄ ſchreef hē onder anderē woerdē gudertierlikē weder. dat ſe wael denkē mochtē dat he ſijn vaderlike lantſchap alte gern viſentierē en̄ v̇ſuekē ſolde die in geeſteliker ſalicheit alſulke menſchen onthielt. En̄ ſchreef oec voert woe dat hē gee onſtuericheit des weders gehindert en ſolde hebbē tot hē te comē. en̄ ſchreef oec dā na in der ſeluer epiſtolē. Ic ſalt v ſeggen mijn alre leffſte vrinde waer om dat ic niet gecomē en bin en̄ wat dat mi gehindert heuet. op dat ic niet alleen vergifniſſe van v en vercrige. mer oec mede barmherticheit v̇mids uwen gebede vandē genen die in v woent. en̄ in v dat gude werck werket dat gij oec alſoe leuet. Dat volck van ipone den welkē mi die heer tot enen knecht en̄ dienre beualē heuet dat is tot enē groten deel. v̄mers byna alte ſaernē alſo cranck dattet vandē druck lichter tribulaciē ſiec werdē mocht. Mer nu wordet mit alſo grot' tribulaciē geſlaegen. al en wordet oec ſoe cranck niet dattet nauwe die tribulacie mit eniger ſekerheit des gemoedes ſolde ict langē mogē lidē. Want doe ic laets wt geweeſt was en̄ weder comē was ſo v'naem ic dattet ſelf volck alte perikeloſelick geſchandelſiert was van mynre abſenciē. Mer gy van welker ſtarcheidē wi ons verbliden v'ſtuet wael wat dat ick meyne. Want wie wort dan ſieck en̄ ick niet mede ſiec en werde. en̄ wie wort dan geſchandelſiert. en̄ ic niet en berne. Voel iſſer dan die ons onder dat volck achterclappē. en̄ die ſielen die ons mynnē en̄ lief hebbē vlitigē ſe tegē ons te v'ſtoeren. Op dat ſe ons verdriuē mochtē en̄ dē duuel een ſtat in ons makē. ſonder allen twiuel ſoe vergeeſt gyt my gerne om alſulke ſorchlike ſackē te v'hueden.

Van ſinē mynlikē medelidē totte armen behouigen menſchē. xc. cap

Al was hi ſonderlinge mynlic en̄ bar̄hertich tot allē menſchē. Soe had hi oec nochtant een ſonderlinge vaderlick medelidē totte armē en̄ der was hi altoes gedachtich. En̄ deildē hem mynlick mede daer he en̄ ſyn geſinde van leefdē. Dat is vanden rentē en̄ beſittinge d' kerkē. en̄ vandē off' der geloeuigē. En̄ als hi hē allē niet genoech en kunde gewesen. so v̄maendē he dat gemeyn volc dat se v̄mers der armē niet v̄getē en solden. Doch plach hi altoes in sinē sermoen der armer te gedenken. en̄ hi seide dan sond'linge totte rykē. Hij sijt verlaedē daer om soe geeft den armē van deen dat v aueruloedich is en̄ v̄ mynret v berdē. voedet die armē geuet den armē des bid ic v. Ic vermaens v ic hietet v doen. O myn lieue broeders en̄ sustere. Ic salt v seggen waer om dat wi aldus vlitelickē vandē armē beuelē. want soe waneer wi utter kerken gaen. en̄ waneer wi totter kerken comē so comē se tot ons en̄ biddē ons op dat wi doch oer woert willē sprekē voer v op dat se van v wat ontfangē moegē. En̄ se vermanent ons en̄ se siē dat se niet en ontfangē. en̄ hē dunct dat wi al te v̄geefs onder v arbeidē. De verwachtē van v wat te hebbē mer si en ontfangē niet voel. O lieue broeders siet wi geuē hē dagelix dat wij v̄moegē. mer wi en ku̅nen hē allen niet genoech gewesē. Ende want wi hē allē niet genoech en kunnen gewesē als wi gern dedē en̄ se wael meer behoeuedē. daer om sijn wi oer te bide legaten en̄ badē tot v. En̄ siet nu hebt gijt ghehoert van ons en̄ wal v̄staen. god sijs gelauet gij hebt dat saet outfangē. gij weder geuet die woerde uwes laefs. Eñ deſe laue beſwarē ons meer eñ brēgen ons in perikel. wij dinegē ſe eñ ontſie ons dan in. Weet nochtā mede dat die lauende woerde en ſijn anders niet dan bladere. mer die vrucht wort geſocht. Eñ aldus ſo bracht hi ſe dan toe mit v̄manīgē dat ſe dē armē wat gauē eñ gudertierē waren. eñ dat ſi ſe oec tecledē plagē. Het geuiel op een tijt dat hi om ſōderlingē orber der heliger kerkē uut was getagē. Eñ dan was grote perſecutie vandē ongeloeuigē op dat kerſtē volck. Auguſtini die helige biſſchop wiſt wael dat ſijn volke hē alte noede ontboere. Eñ hi vernaemt oec doe he dan niet en was dat ſij der armer v̄gatē eñ der niet en voedē noch en cleden. Eñ dat en kunde he niet wael gelyden. want hi had auerulōi ende barmhertige bynenſtē opten armen. Doe datmē oec van hē alte betemelikē in enē gebedekē ſchrift aldus. Auguſtinus dulcedo paupū. O Auguſtinus du biſt een ſueticheit dē armen. Eñ doe he dat volck mit ſijnre tegenwordicheit niet v̄maenē en kunde als vander v̄ſumeniſſē der armē ſoe v̄maendē hi ſe mit ſijnre mijnliker ſcriftē in eenre epiſtelen aldus.

Wo he ſijn volck v̄maende do he van om was dat ſe d' armē niet v̄geterē en ſolden. xij cū

Den alre lieffſtē broeders mitten clerkē eñ den gemeynē volc. Auguſtini

Saluut in dē heer. In den irstē so bid ic u gotlike myne. Ic bids u oet begerlikē vermids xp̄m onsē heer en laet u doch mijn lichamlike absencie niet swaer wesē. want ic meyn u in geenre manierē daer niet an te twivelen en is dat ic in geetewijs ūmits der begertē des geest en̄ des hertē van u yet gaen mach. Nochtant dat my dat afwesē meer beswaert dant u bedroeft, om dat mijn crancheit niet genoech wesē en mach tot allē sorgē. en̄ nuttē sakē die die lede xp̄i van my eisschē. Den my sijn anxt en̄ sijn gotlike myne dwinget te dienē. Mer dat ge mueget my uwer mynnen te wetē dat ick niet van u geweest en bin. in georlof der vryheit. mer alleen mit noetteliker dienstafticheit. die oec mijn heilige broeders en̄ medegesellē gedwongē hebbē die arbeidelike ouervaeringe der zee te lidē. Van welken my oec altoes ontschuldicht heeft cleine cracht des lichams en̄ niet mijn begeer te der deuociē. Voert an my alre liefste broeders so bid ic u dat gij also hebt als di apostel secht. Mer dat ic tot u come en̄ u sie. of dat ic van u bin mittē licham. dat ic ūmers anders niet en hoer of en ūneme dan dat gy staet in enē geest. in en̄ gemoede in enen wil te saemē arbeidēdende. in der ewangelike gelouē. En̄ ist sake dat u enige lichālike moielicheit becommert. dan suldy af ṽmaent werdē tedenkē vandē tocomendē leuē daer gij sonder allē arbeit sonder al moyenisse of ṽdriet solt leuē. Daer gij niet alleen en solt ontgaen bangicheit corter tijt. mer die veruaerlicheit der ewiger tormentē. Want ist sake dat gij nu mit so groter sorgē en̄ arbeit vlitich sijt dat gi niet en valt in dese ṽganclike pine of tegenheit. O mijn lieue broders denct woe groet noet weert v dan dat gi ṽmers sorchuoldich weert dat gi die ewige droefheit ontuliē mocht. En̄ ist oec dat die doet also seer ontfrucht wort die den tijtlickē arbeit eindet. O woe seer billix is dan die doet tont sien. die ons inden ewigē rouwe ṽsenct. En̄ ist oec dat dese corte beulecte weeldē deser werlt en̄ des onreinē vleisch also seer ghemijnt werdē. O woe voel te begerliker en̄ starckeliker sold men dan billix suckē en̄ begerē die puer reyn weeldē en̄ oneȳtlike blijtschappē der tocomender werlt.

Mijn lieue broders auerdenct desē dingē en̄ en weest niet traich indē gudē werkē nv hier te saien. op dat gij tottē tocomenden rouwe uwes guden saets blidelick moget maien. Voert lieue broeders soe is mij gebaetschapt dat gi v gude gewoentē als vandē armē te cledē en̄ te besorgē hebt ṽgetē. In welker barherticheit doe ic by v was v plach te noedē en̄ to te herdē. En̄ noch noede ic v en̄ to herde ic v daer to. op dat v niet en verwīne noch en ūtrage die droefheit deſer wēlt. In welker gi ſulker dinge ſiet geſchien. Als die here die niet liegē en mach heeft geſeget dat ſe wetomē ſollē. Mer nu en ſolt gi v̄mmers niet myn doen dan gij pleget die werkē der barmhertichheit. mer gij ſolt nu lieuer meer eñ meer doen dan gij pleget. Want alſoe als gij ſiet dat die gene doen die īde veruallenē huſē wonen. want wāneer dat ſe ſien dat die wende v̊ſletē ſijn eñ dat huis vallē wil. ſoe haeſtē ſe ſick auer te gaen tot eenre ſekerre ſtede. Alſo ſollē die kerſtelike hertē oec doē alſo voel te meer als ſe v̊mids ſtedigē tribulacie ſien genekē de valle der werlt.

Alſoe voel te meer ſollen ſij oec guet dat ſe opgelacht haddē te beſchickē totter erdē. nu mit meer te ſnelre wackerheit auer ſinē te vuerē inde hemelſchē ſchat. Mer oft oec ſulcs wat niet en weer volgende van ſonderlingē tribulacie. ſo en ſoldet noch tant enē ſterflikē menſchē niet druckelick weſē dat he ſijn v̊genclike guede den onſterflikē heer beuele dan ſij eñ he af come is eñ daer hi gerne to comē ſolde. Daer om mijn lieue broeders een yegelick doe dat hi v̊mach eñ alſoe voel als gij pleget te doen eñ oec mit meer te nerūſticheit dan gi pleget te doen. Eñ onder allē moielicheiden deſer werlt ſo onthalt in uwer hertē eñ en vergetes niet die Apoſte like v̄maeninge daer hi ſecht. Die heer is alre naeſt bij en weſt niet ſorchuoldich ſulke dingē moeten mij van v gebaetſcapt werdē. Op dat ic weten eñ bekennē mach dat gij die dingē die gi in voel iarē in mijnre tegenwordicheit pleget te doen. Om dat gebot godes ſoe duet ſe oec nu om hē die altijt bij v is eñ niet om mijn tegenwordicheit. God gewerdich ſich v allē in vredē te bewaerē mijn alre liefſte broeders eñ bidt dē herē voer mi.

Van ſinte barherticheit eñ groter guedertierenheit die hi had tot allē menſchē. xcij

MEn ſinget ind' epiſtelen van ſcūs Auguſtinus dat in ſinē daegē die puttē der waeterē wtuloidē. Eñ dat is alte behoerlikē want he vol doechdē was. Her ſonderlinge vol genadicheit eñ ſueter ontfermherticheit. tot allen menſchē van wat ſectē dat ſi oec warē. wer ſe guet of quaet geloeuich of ongeloeuich warē. Tot hē allen was he mit vaderliker mynnē gekiert ſoe dat ſe tot hē vloen in al oerē noedē. Eñ als oerre ſōmich die oerē lantsheer broekich wordē warē. dan ſchreef he voer eñ bat eñ verwerf hē genade. Want hi ſchreef alſo gematelick wijſ ſelic eñ redelick dat hi al dueſt verhoert wart. Als die grote greue bonifacius die hē niet te weigeren en plach. of maer hi oec anders an ſchreef. Eñ ſonderlinge bat hi gern voer verwonnē menſchē datmen die ſachtelickē ſolde handelē eñ niet alte wredelick. Het geuiel op een tyt datter sommich warē onder sinē volke die sonderlinge wreetheit eñ scharpheit in enē misdadigē verwysdē man getoēt haddē eer dat hi apelikē vmmits dē richter verordelt was. Doe onderwees he dat volck in enen sermoē mit dusdanē woerdē dat se des niet gedaē en soldē hebbē eñ nimmers niet meer doen en soldē eñ seide aldus.

Brueders heuet yemant misdaen mit apenbaer quaetheit. hi heuet syn richters die heeft die macht auer hē. die dingen syn also geordeniert van god se syn guet eñ recht. Mer waerom syt gi dan wreet eñ ongenadich op die misdadigē. wat machtē hebt gy ontfangē onredelike wreetheit an hē te toenē. ver wāet is manslacht. Ick bids v dan segt of et dan geen onredē en is also grote wreetht te toenē in dē genen wes sakē noch niet te recht ondervonden en syn. Wreetheit te toenē in enē onvordeldē. eñ wreet te wesē in enē quadē misdadigē daer gi geen macht auer ontfangen eñ hebt dat is verwaen v eigē quaetheit. wy en beschermē die quadē alsoe niet dat wy yet seggē dat se niet quaet en syn. Mer ic segge dit. die richters die dat beuele daervan hebbē sollen se corrigierē. Mer gy die genē last d' machtē en draeget. waerom wilt gy v annemē swaerheit der te den te geuē van vreēder daet. God heft v v̇loest dat gij geen richters en sijt mair om trecti v dan an vreemder ambocht. sorcht eñ geuet rede voer v seluē. Ons lieue here Ihs xps prekeldē die herten der wredꝰ menschen alte behoerlick doe he seide. Doe wie van v sonder sonde is die werpe ierst dē steē op oer. Eñ v̇mits dē strengē scharpē woerdē soe wordē oer hertē also geprekelt eñ bekendē oers selfs cosciencie inder tegenwodicheit der ouer sterrechtmidicheit. eñ se schaemdē om eñ die een na dē anderē gingē wt eñ lietē dat wijf alleen bi onsē heer. Eñ dat besinnichde wijf en was daer niet alleen mer die richter was bij oer. hoer nochtant niet v̇doemende mer mildelick sijn ontfermherticheit bewisende. Die wredē warē afgegaen eñ dat ontfarmelike wijf wart bij der ontfermherticheit gelatē. Eñ die heer seide tot oer. wijf heeft dij yemant verdoemt. Eñ se seide heer niemant. Eñ onse here die spraeck tot hoer. noch ic en sal dij niet v̇doemē. gane eñ en wilt niet meer sundigē. Mer nv moget gij licht seggē. die ridder of ruytter heuet alte voel quaets ghedaen. Ick solde gern wetē of gi riddersap vuerdē. of gij yet des gelijcs solt willē doen die die gedaen heuet. eñ of gijt wael solt bewaerē na der ewagelien dat gij niemant en v̇onrechtē. Op dat wi eendrachtelic te saemē leuen mochtē. Ghy moeget oec licht ſeggē. doe ic een coepman was doe bedructē he my ſwarlick. Mer besiet nu ſeg ic of gy oec v comenſchap rechtuerdelic gedaen hebt of gy daer oec loeſheit ēn bedriechniſſe in hebt gedaen. of gi oec valſchelikē geſwaren hebt ēn geſeget. vermids den genē die my auer die zee gebracht heeft ſo heb ic dit alſo of ſoe gekoft.

Och broeders ic ſegt v apenbarlick ēn alſo voel alſt my die here geuet ſo ſeg ict v vrilic. Niemant en is wreet ēn quaet auer die quade menſchen dan die in hē ſelf quait ēn fel is. Het is een ander dinck dē die noet der macht dwinget. want die richters werdē gedwongē dat ſy tzwert oeffenē motē. Mer alſo voel alſt in hē is en ſollē ſe niet to wreet weſē. mer die gemeyn gude gewoenten en ſollē ſe niet laten v͛gaen. want hē die noet der machtē dan to dwinget. Mer v behoert dat gi ſeggen ſolt. Sed libera nos a malo. God verloes ons van allē quaden.

Wo hi oec ſeer barmh͛tich was die gebonden tontbinden. xciij capit'

Inder biſſchoppē tide plach hi ſeer ernſtelic te beſorgē dat die verbande excōmunierde clerkē onthoudē mochtē werdē. Hi was in al ſinē leuen ēn ſeden een recht nauolger ons herē godes. Wes barmhertichheit gaet bauē al ſijn werken. Ēn alſt oec geuiel butē den Conſiliū dat yemant van ſinē biſſcoppē ēn prieſters excōmuniert wart. dan hi dat vernaem en lect hys niet gerne. Ende dat dat om. want die kerſtē menſchē dan geſat werdē witter gracien godes.

Het geuiel op een tijt dat een eerbaer man mit ſinē geſinde ṽbannē wart vandē biſſchop Auxilio. eñ die guede man vloe tot Augustino den heilgē biſſchop. Want hi was altoes der bedroef der bedructer menſcē toevlucht eñ halp eñ troeſte enē ygelicken na al ſijnre macht.

Nv was he mit deſen bedroefdē man medeleidich eñ auerſchreef den biſſchop Auxiliū in aldusdanē woerdē. Den alre lieffſten heer eñ eerwerdigen broeder en mede p̄ſter Auxilius Augustino: Salutem inde hēe. Een eerbair man Claſſicianus die heuet my ſwaerlikē mit ſchriftē geclaeget wo dat hi v onrechte ṽbannē gehevet geledē. Eñ als ic ſijn ſchrift geleſen had en was ic oec niet luttel mit hē beſwaert indē gedachtē mijns hertē vloiende in ſwarē tempeeſtē ſo dat ic bij uwer caritatē niet ſwigen en mach. Op dat of gij enige ſeker ſentencie die gij mit ſekerē redē eñ getugē der ſchriftuerē onderuonden hebt. dat gij ons die oec gewerdigē wilt te lerē. Als woe dat die ſoen voer des vaders ſondē rechtuerdelikē mocht mocht werdē verbannē. Of dat wijf voer dē man. of die knecht voir ſijns herē ſcholt. Eñ ofter yemant indē huſē weer gebarē geworde doe gij om aldus ṽbont mittē ban. ſoe datinē indē doetlikē perikel deen niet toe hulpē comē en mocht. Dit en is geenre lichaliker pinē weert vermits welkē dat wy leſē dat alſulke v̾ſmaders godes mittē genē die der quaetheit ser niet al deelaſtich warē te ſamē gedoet wordē. Doe worden die ſterflike lichamē die doch ſteruē moeſtē tot waerniſſē der leuender menſche gedoet. Mer die geeſtelike pine v̾mits welkē pine datter geſchiet datter geſchreuē is. die dingē die gy bint opter erden die ſullē gebondē ſijn in dē hemel. Die v̾bint die ſielē. van welker geſchreuē is. die ſiele des vaders is mijn. die ſiele des ſoens is mijn. die ſiel die daer ſundicht die ſal ſteruen. Of gi hebt licht gehoert dat enige prieſters van grotē namē enigen die geſundicht haddē mit al oerē huiſgeſinde v̾bannē haddē. Mer licht of hē die te dē geuraget werē waerom dat ſijt gedaen heddē ſe ſoldē licht genoech weſē hē te v̾antwordē. Mer ic ſeg v weer yemant die dat van mij vragedē of oet te recht geſchiedē. Ic en vinde niet dat ic antwordē ſolde. Ic en wart noch nye alſoe kuene dat ic dat doen dorſt. noch tant dat ic duck wael ſwaerlick genoech beweget byn geweeſt tegens ſommige grote gebrekē die tegens der heliger kerkē gedaen warē. Mer heuet v dē die heer gewent woe rechtuerdelikē datter geſchien mach. geens ſins en v̾ſmade ic dy iouchheit en dy macht die du inder kerkelik erē ontfangen hebst. Siet ic bijn nu bereit een alt man en̄ een begin vandē iongē. en̄ eyn bisschop van dus voel iaren. Ic bijn noch bereit te lerē van mynē mede gesellē al en weer he niet een iaer alt woe dat ic god en̄ dē menschē recht rede geuē mocht. En̄ weert sacke dat wi die onnoesel sielē voer vremde sundē die se niet en treckē als wt Adam witter welkē wi al die erffsundē hebbē. dat wi die mit geesteliker qualē pinēdē. Want die soen Classiciani heuet hi witte vader des irstē menschē sunde getugē die was te reynigē mitter fonteine des saligē doepsels. Mer wat sunde dat syn vader daer na gedaē heuet daer en is geen twiuel an dat dat tottē soen niet en behoert.

Wat sal ic van synnē wyue seggē en̄ wat van also voel sielē als alle den gesinde. waer af weert sake datter een siel v̄mids deser wreetheit daer al dat huus mede v̄bannen is. sonder doepsel vandē lichaem v̄scheidē. den schaede en weer geen tytlicke schaede te gelikē. Al wordē oec ontellikē voel menschē mit anchtē witten kerker getugē en̄ gedodet. En̄ hier om dan moget gi daer redē af geuē die begerē wi dat gi die ons wilt schriuē. op dat wi oec die reden mede wistē. Mer is dat sake dat gi hier af geen redē en moeget geuē. wat legt gij dan daer an te doē mit onberadenē bewegē uwes gemodes. dat niet v̄antwordē en kanst mit enigen rede als men di vragē Mer dese dingē heb ic di geſeget. al hed onſe Claſſicianus oec wat miſdaen dattij rechturdelikē ducht des bans weert te ſijn. eñ heeft he warachtige ſchrift tot mij geſant ſo en ſolde he nochtant alleen in ſinē huſe mit deſer ſentenciē niet gepijnt werdē. Eñ hir van en doe ic mit dinre helicheit ander niet dan dat ic bidde dattu dē genē genade geueſte die genade bidt. Eñ iſt dattuut gewijs bekēneſt dat he niet geſundicht en heuet. Hoe duet als enē gerechtē gueden biſſchop tobehoert. eñ iſt mitti geuallē als enē menſchē dat die ps̄ ſecht. Mijn oge is v̄ſtoert van torne. ſo wept oec weder tottē heer. Ontfarmt v mijns heer want ick bijn cranck. maket mij geſont om dij barhertichheit. Op dat he di ſijn rechterhant reike eñ bedwinge dinē torne. eñ v̄ſacht dijn hert om te ſien eñ te doen rechturdige dingē. Eñ en wilt niet v̄moedē dat ons daer om geen ongerechte dingē en begripē wat wi biſſchoppē eñ prelatē ſijn. Mer laet ons v̄mers bet bedenken dat wi daer om alre perikeloeſt leuē ond' den ſtricke der temptaciē. want wij oeck crancke menſchē ſijn.

Noch van ſinē medelidē eñ barmhertichheit op die armē. xcviij.

Niet alleen in rade. mer oec mede in dadē quam hi enē ijgelikē to hulpē ſo dat he om der armer eñ geuangēre wil die vaet d' kerkē plach doen te brekē eñ he daer mede to hulpē te comē. Eñ dat volck was he daer in behulpelick. Hi was eens van Ipone getagē in een ander ſtat om or·b' geeſtelike. daer ſach hi en̄ hoerde datter een guet man gemaent wt om ſeuentien peninge en̄ die arme gude mā en haddes niet te geuē. Die maenres warē ſeer onbeſtuer. die arme man was verueert en̄ ſorchdē voer ſijn lijf en̄ vloe ter hulpe der kerke. En̄ die guedertierē vad' Auguſtini had medelidē mitte armē man en̄ vragede Faciū. alſoe hiet die arm man of he iet ſchriuē wolde voer hē an der ſtat van Ipone dat ſe hē to hulpē quemē. mer dat en doerſt Faciū van ſchemptē niet to ſentierē en̄ had leuer dat hijs niet en dede. Die maenres quame totte biſſchop Auguſtijnus en̄ begerden mit voel claegens en̄ ſwaericheit dat hi hē Faciū auerleuerē wolde. of dat hi hē voerſie wolde en̄ wiſen waer dat ſijt nemē ſolde dē hi hē ſchuldich weer. Doe wart hi noch al meer beweget mit ontfarmherticheit wāt he die xp̄s arm was geen auerulodicheit bi hē en behielt mer gaft mildelick dē armē ſo en kunde he bi hē ſelf den armen man dat gelt niet v'leggē. Mer hi leendent van Iucedonis dat een eerbaer man was den hē broeder hiet. en hi leendent hē tot Facius behoef op ſijnre trouwen. En̄ want die tijt der betaelinge om quaē eer dat hi weder tot Ipone quam ſo ſchreef hi oetmodelic tot ſijnē volck om dat gelt en̄ ofter iet an ontbreeck dattet ſijn prieſters veruullē solde. Daer om soe mocht oec Remigius wael seggē mit recht dat hi also mijnlic en also vuerichlic wanderdē in allē manierē als een seraphin.

Vā sinte groter behuetheit sinre woerde en wo seer hi die achtersp̄kers lastert. xcvi cap

Die wanneer dat he bi huus was so plach hi suetelic en gesellic onder sijn broeders te wanderē. hemelsce en stichtige dingen mit hē te vertallen. En bauē menschelike maniere was hy behuet in sinē woerdē. Mer of dat iemāts vandē broeders nae menscheliker gewoēlicheit wat voertbracht dat min stichtich was mer doch niemāt to na en ginck daer leet hi onderwijlen mede op dat he den broeder niet en confuisde. Mer oft geviel dat he daer iets wat mit bedachtē moede na hoerde daer geeft he hē oetmodelikē van schuldich in sinē biecht bueken. He plach oec sijn gesinde te v̄maenē dat se v̄mers oer herte noch oer tonge niet en soldē neigē tot enigē quaetwilligē woerdē en dat se niet onnuttes callen of v̄mers niet sweren en soldē auer tafelen. En hi settent strengelike in onder sijn gesinde. Soe wie dat van hē auer tafelē swoere ofte anders onbehoerlicke dingē calde die solden een guet gericht ontberē. of vandē beste dranke den se dronkē ongedronckē latē. Die achtersprake plach hi alte seer te lasterē en te misprisē beide te spreken en te hoerē. En seide. nyemant en seget den anderē gerne dat hij noede hoert. Want eē geschut dat op enen steen wort geschaten dat kiert weder achterwert en en vesticht sick niet inden steen. Also ist oec mitte genē diet gebreeck noede hoert. Hi hadde bi sijre tafele twe verse geschreuē tegens die achterspraeck die aldus warē. Quis quis amat dictis absentū rodere vitā hanc mēsam vetitam nouerit esse sibi. Dat is. Soe wie dat meynt mit woerdē der geenre leuē die dar niet tegēwordich en sijn wil beknaegē die sal verwaer wetē dat he dese tafel is verbadē. Ende het geuiel datter op een tijt sommige gesellike vriende en bisscoppē te gast warē die deser schrift vergatē ende dar tegens dedē. Die berispede he scharpelick en seide. Het en weer sacke dat sij swegē of men solde anders die versē afdoē vander tafelē of he wolde opstaē en gaē vander maeltijt in sijn camer. Hi seide oec mede. Het en weer geen werdige onscolt dat yemant secht dat hi den vertellende achterclepper geen confucie an doen en mocht. Want die gene die dat achterclappēdedē en die se hoerdē die heddē alle beide den duuel op oerre tongē. En hi seget oec inde vijftiende psalm. Derte lude kele is een apē graf. Dat segt hi sijn se die he geuē totter ōnutter callinge. en dan oec ander lude mede verleide. Want se sijn self inder sielē doet en oec kele is als een apē graf. Want alle die geen die ſe gerne hoerē die valle dair in en̄ ſterne mit hē mdē doet der ſiele. Hi ſeget oec noch voēt. quade menſchē hebbē quade tongē. Auer ta ſelē was hi meer becomert woe dat hi hē ſelf en̄ die ſijn voedē mocht mitter guder lexcien der gotlicker diſputacie dan dat ſe mdē lichaem gevoedet mochte werdē. En̄ een ygelick ſtichtich woert dat he van ſine geſinde hoerde dat vā hē ſmaeckeliker ende genuechliker ſijnre ſielē dan enige wael ſmackende ſpiſe ſine monde. Hi was noch tant al dē andere gudertierē en̄ hē ſeluen haert. Want van hē ſteet aldus geſchreuē. Die ſalige eerlike biſſchop Auguſtinus was hē ſeluē ſtrenge en̄ haert. en̄ dē andere mynlic ſuet en̄ gudētierē. He was hē ſelf arm en̄ ſparich en̄ dē andere rijck en̄ milde. He was hē ſelf vaſtēde en̄ den andere werſchappende.

Woe he ſich niet gern en̄ vouledichdē mitte wtwendige ſake en̄ van ſinte onder ſcheidenheit. xcvj

Alſt geviel of noet was ſoe moeſt hē om onderwile vonledige mit wtwendigē ſorgē der ſommiger ſacke te beſchickē of brieue te ſchriue voer anderen luedē. Al dede he dat va noets wegē en̄ barmhertiger mynne. he ginck hē ſelf dair nochtant ſeer in wt. om dē hi hē te wyle van den beterē dingē ontreckē moeſt. En̄ die dingē die beſchicte he alſoe ſnellickē als he mocht. en̄ als he dan weder toe ſine gewoenlike oeffeninge quam ſoe docht he recht als of he duutte werke gedaen hedde. Die ſorge vandē biſdom. dat is vandē biſſchoplike rentē te boerē des geloefdē he den anderē toe en beual dat den wijſtē eñ vroemſten clerkē. Numer meer en hadde he ſlottel of rynge in die hande. Itē dar om ſteet hier rynge. want mē plach doe an dē ryngē groefkens te hebben dar men die brieue mede ſegeldē. Mer alſulke dingē beuael he den wijſtē clerkē. mer eens of twi des iaers plagē ſe in ſijnre tegenwordicheit rekeninge te doen. Dat men bi wetē mocht wat dat men ontfangē hadde of wtgegeuē. en ſoe wat datter dan auerbleuē was. Numer meer en wolde he noch acker noch dorpe gecopē of quamē ſe he an als in erfniſſē die en wolde he oec ſomtijt niet ontfangen. mer liet ſe dē genē ontfangē die dē dodē et naeſt warē. Ende wart hē enige offerhande gegeuē die ontfienc he totter armer behoef. en want die lude oerē ſielen darmede to hulpē quamē en gedachtich warē.

Alſter oec ſomtijt onder dē clerkē twancht of nidicheit opreeſ en he lietē duncken dat hi dē armē en weeſē der hi numermeer en vergat alte voel gaf Doe ſpruec hi dat volc godes toe en van rechter mynnē der armoedē ſoe had he lieuer te leuē vandē almyſſē des kerſtenē volcs. Dan hi ſorge hebbē wolde der anderre beſittinge tont ſingē. Mer die clerkē die en waren des niet to vredē en̄ en woldens niet doen. he riet ſe wael tē beſten mer hi en wolder niet dwingē. Alte voel dingē die he ſelf wael en̄ oetmodelick dede. dair leet he nochtant lijdſamelick in dē anderē. Hi en wolde geen tijtlike dingē in ſinē beueel hebbē of haldē. mer dē clerkē die ſe hebbē wolde of haldē den en verboet hijs niet. Die auertredingē en̄ waſeedē ſijnre onderſatē die niet tegen die eerſam regule of apēbair recht en waren die v̆drecht he lijdſalick of beriſpede ſe mynlick ſo alſt hem noet of nutte ducht weſē. Sonderlinge leerden he ſinē broeders te haldē voer alle dingē den bant der broederliker en̄ der gotliker mynnen. En̄ dat niemant ten altair gaen en ſolde als he woſt dat ſijn broeder wat tegens hē hedde. ſonderlinge dair hi hē enige merkelike ſacke to gegeuē hedde. Mer hi ſolde eerſt gaen en̄ v̆ſoenē ſich mit ſinē broeder en̄ comē dan tē altair en̄ offerē ſijn gauen. En̄ die wat gebreeckes op ſinē broeder hed gemerct dē ſold he eerſt mit hem eēlic v̆manē. hoerdē he dan ſij broeder ſo hedde hi hē gewonnen. weer des niet ſo ſolde men die getuge dair bi nemē. En̄ baetent dan niet ſoe ſolde ment der kerkē ſeggē. en̄ doen da voert. ſoe als dair in dē ewangeliē geſchreuē ſteet. In ſinē epiſtelaer ſchreef hi oec tot felicitatem en̄ ruſticū en̄ anderre v̆gaderingen. Die dair wat an ſche nē te twiuelē of men die broeders eñ susteren oec v̄maenē solde of niet. want het scheē somtijt dat se daer in gemoiet eñ beswaert wordē die mē berispedē eñ wordē tornich eñ onuredich tegē die geen die se berispedē. Daer op schreef hi hē onder anderē woerdē inder epistelē die al dus begint.

Der alre helichster eñ liefster moder felicitate. Eñ broder rusticium eñ alle der heelre v̄gaderingē d' susterē die mit hē sijn. Augustinu. Saluutte inde heer. Weest lidē de onder malcanderē in onderlinger mynē. Eñ voer alle dingen soe vlitich v te haldē die eenheit des geest inde bande des vredē. Eñ v en sal niet ontbrekē gi en solt wael wat te v̄dragē hebbē ond' malcanderē. weest dan v̄draegende onder een gelijck als ons die heer v̄dragē heuet. bys dat die doet v̄slondē is inder victorien. Want te twisten eñ mit woerdē te kyuē des en salmen nimmermeer mynē of volgē. mer nochtant werdē onderwilē twistinge wt caritate gebarē of se baerē caritate. Wat wie mocht lichtelikē geuondē werdē die gerne berispet wil wesē. waer vinnē de wijsē daer af geschreuē steet. berispet dē wijsē eñ hē sal di liefhebbē. Mer nochtant sollē wi tot somigē tijdē onse broders eñ susterē berispē op dat hē niet int onseker koenlikē en gae inde doet. Ja inde doet der sielē. Het pleech wael te geuallē eñ het geschiet oec dicwijle dat die geē die geſcholdē werden en̄ beriſpet. werdē dair in bedroeft en̄ wederſtient en̄ twiſtē dair om ten irſtē. Mer namaels wan he ſich beſint en̄ wort ſich ſelf kennēde in enē ſtillē ſwigē van bynē dair niemant en is dan god en̄ hi alleen. Daer he dē menſchen niet en ontſiet te myſhaegē want he beriſpet wort. Mer hi ontſiet god te miſhaegē om dat he niet beriſpet en wolde weſē. En̄ he betert ſik en̄ huet hē voer dat gebreeck dair hi recht uirdelick af beriſpet was. En̄ alſoe ſeer als he dan ſijn gebreken haetet en̄ hē miſhaegē alſo ſeer mynt he dē genē die hē beriſpedē. want hi gevoelt hē te weſē verwaer een getrouwe vrient ſijnre ſielē en̄ een viant ſijnre gebrekē en̄ ſijnre ſondē. Mer iſt ſacke dat he vander geenre galle is daer af geſchreuē ſteet. beriſpet dē ſottē en̄ hy wort tornich. en̄ hi ſal dair oec to doen dat he di haetē ſal. So en wit van dynre caritate die twiſt niet gebarē. mer he begripet die caritate ſijns beriſpers en̄ oeffent ſe en̄ proeft ſe. alſo vere als om die gene die om beriſpeden dair om oec niet en tornet. noch weder en twiſt of en haetet. om dat hijt ſo quellike genamē heuet dat he hē van mynē beriſpedē. mer die mynne die hē totter beriſpinge toech ongebrakē in hē blijft. Mer iſt dat die geen die dē anderē beriſpet had oec tornich is en̄ quaet voer quaet wed' geeft. En̄ wort onwerdich tegens dē genen die ſijn beriſpinge v̄ onwerdicht heuet. deſe ſal verwair weten dat he noch niet werdich en was noch wijs genoech yemant te berispē. mer behoeft het datmē hē berispede. Duet dan aldus alre liefste also dat onder v geen twistinge of onwer-dicheit en come. Eñ ist dat se onder v opstaen of onderlinge oprijsē. dat se dan ymers mit snellē vrede weder gedoet werdē. Eñ geeft altoes meerre vlijt eñ nernsticheit onder malcāderē vreedsam eñ eenhertich te wesē. Dan malcanderē alte nauwe te begripē of te voel te berispē dē dat niet sonderlinge to en hoert van beueels wegen. Want so als die etick dat vat suer eñ gebrekelic maect waneer dat he daer to lange in bliuet. Also duet oec die bitterheit des tornes waneer dat die lange ind' hertē merret. Daer om so duet aldus in desē dinge eñ godes vrede sall mit v wesē. Eñ bidt oec vlitelikē alte saemē voer ons. op dat wi die dinge die wy v lerē eñ vermanē oec seluē getruwelickē mitte werkē mote volbrengē.

Wo mynlic dat he sich had tottē cloester ionferē. eñ wo dat hi se onderwees eñ leer-den. xxvij cap.

Die vrouwen cloesterē plach hi te visentierē alst noet dede mer oec anders niet. Eñ hi en bleef daer oeck niet langer dant noet en dede. Mer vandē werltlikē volc en plach hi sonderlings niemant te visentierē ongebedē of sonder sunderlinge sacke der gotliker mynnē. Dē armē siekē menschē eñ den weeskē. welker vader dat hi

was. die plach he ſue
telick te troeſten mit
auerulodigē bynnenſtē
der barmhertichheit.
Alſt geuiel datter on
der dē geſelſcap der
nōnē enige twiſt of
onurede was dat ver
ſwoendē he wed' en
ſat ſe to vredē mit al
te mynlikē onderwi
ſingē en oec alre meeſt
mit ſinē vurigē gebede
Het geuiel tot een
te tijt dat inde grotē
cloeſter daer ſijn ſuſ
ter Harmana lan
ge tijt praſtyne ge
weeſt had en was ge
ſtoruē. Van welker
dat hi oec ſelf tuget
en ſeget dat ſe ſeer
onderſcheidē en wijs
was en van enē ſeer
heligē leuē. En doe
ſe geſtoruē was ſoe
was daer een ander
iouffer praſtyne ge
maect die ſijnre ſuſ
ter harmana der
weſter praſtynē te
dienē plach. daer hi

oec geen dage van te
hoerē en plach. Do ge
uielt op een tijt dat ſe
die nonnē mit onſtue
richeit af ſettē woldē
van oerre officiē. En
begerdē vandē biſſcop
Auguſtinus dat hi tot
oen comē wolde. want
ſe haeptē vmmids hē oe
rē wil te volbrengē an
oerre praſtynē. Mer
hi en quam daer niet
en hi vtoget oec een
wyltijts eer dat hi hē
weder om ſchreef en
haeptē dat ſe die ſcha
delike onlede die ſe
onder een haddē wed'
verſachtē ſoldē. Ende
een wyle daer na. ſoe
ſchreef hi alte mynli
kē weder om in eenre
epiſtelē als hier nauol
get. Alſo als wreetheit
en haeſticheit altoes
bereit is te wrekē en
te pynigē die gebrekē
die ſe vynt. Alſoe be
gert en wil die goetli
ke mynne niet te vin
dē dat ſe wrekē mocht.

Dese ſacke heuet ghedaen dat ic niet en bin gecomē doe gij mijn tegenwordicheit v̄ſocht en begerdē. niet totter blijtſchappē uwes vreden mer totter v̄meerringe uwer twidracht. Want in wat manieren en ſolde ic dat niet geachtet hebbē of ongepijnt achter wegen gelatē moegē hebben. Hed v onruſticheit alſo groet geweeſt in mijre tegenwordicheit als ſe was in mijnre abſēciē doe ic daer niet bij en was. Al en heb ic dē mit mijnē inwendigē orē niet gehoert noch oec mittē ogē van buten geſien. nochtant heeft dat geruchte uw̄ ſtēmē mijn orē geſlagē. En bij auentuerē v twijdracht ſolde licht meerre hebbē geweeſt in mijnre tegenwordicheit dant v nutte of guet ſolde hebben geweeſt hedde t v georloft gewordē dat gij doe begerdē. welker oec een ſchadelick exempel ſolde hebbē geweeſt tegens die guede geſonde diſciplijne. Als gij v seluē eyſten en baet dat v geen nutte geweeſt en weer. en alſo en ſolde ick v dan niet vindē alſo ic wolde en v begerden te vindē. Als die Apoſtel ſpriet totten van Corynthē. Ic nemes god tot enē getuich mijnre ſielē dat ic v ſpaerende niet tot v gecomē en bin gi van Corynthē. Niet dat wij uwer geloue heerſchappie hebbē. mer om dat wij mede werkers uwer blijtſcappē mochtē ſijn. En aldus ſegge ic v oec dat ic v ſpaerende niet gecomē en bin. En ic heb beſeet mij ſelf geſpaert op dat ic niet en hadde rouwe op rouwe. Mer ic v̄woeget dat

f

ic v mijn angesichte niet vertoenē en wolde. Mer dat ic ierst mijn herte voer v tot god wtstorten solde. En̄ ic die saeke uwes grotē perykels niet by v ierst en solde tractierē mit woerden. mer dat ic se tot gode solde satigē mit tranē. Op dat he mijn v̉troestinge mij solaes en̄ blijtscap die ic byden̄ van v te hebben plech niet en kierdē in bedroefenisse. Dermits welker ic mij te v̉blidē plech van v en̄ onderwilē v̉smaect te werdē mit blijtscappē mijns geests. Onder also voel schandelsatiē daer dese werlt mede aueruloiet. als wanneer ic dan mit genuechtē auer plech te denkē v grote menichuoldige v̉gaederinge en̄ op v reyne mynne. en̄ menichuoldige doechtlike heli-ge wanderinge. ende milde gracie godes die v gegeuē is. Jn dat gi oec niet alleen die vleischelike brutlachte en hebt v̉smaet. mer oec dair to wtuercarē soe oetmodelic en̄ verworpelic te wonē indē husē godes dat v een hert en̄ een siel tegaeder is indē heere. Als ic dan dese en̄ deser gelikē gauē godes in v plech te merkē die also nutte en̄ guet sijn. so plech mijn hert iets wat troestes en̄ v̉makinge te hebbē onder also menichuoldige tempeestē en̄ moyelicheidē deser tijt. Inde welker en̄ in anders menigerleie sorgen mijn hert alte menichuoldelikē te stotē en̄ gequest wort. Gi pleget wael te lopen en̄ wie heuet v nu aldus gebondē. die inradinge en comt verwaer niet wt god die v ge ropen heeft, een wenich heffen. Ic en wil niet seggē dat daer na volget. Mer dat bid ic v meer en̄ meer en̄ toe herde v dat die heffē in een beter gekiert moet werdē. Op dat tet swaer geheel ghewicht niet in een arger en kiere alst bina gedaen solde hebben. Mer ist sake dat gij nu weder begonnen hebt dat gesonde en̄ dat waer te smackē. Soe waect en̄ bedet ernstelikē op dat gij niet en valt in temptaciē. en̄ op dat gij niet weder en comt tot twistingē. In benidingē. in murmerieringē. in achtersprake. In twiuingen. in ruuingē. Mer ist dat v crancheit noch onrustich is soe bidt oetmodelikē op dat gij vander becuringē verloest moeget werdē. Mer die gene die v verstoerē. Ist dat se v noch verstoerē en̄ ist dat se hē niet en beterē se sollē dat ordel draegē soe wie dat se oec sijn. Denct doch wat groter quaet dattet is als wij ons verblidē mittē genen die van god vertornē sijn. dat wi ons dan meer bedroeuē moegē van oerre nuwendiger twistingē en̄ onrustē indē cloest. Volherdet vromelic in uwē gudē opsat en̄ inder bewaeringe der discipline. En̄ gi en solt dā niet begerē v prelatyne te verwandelē. die also lange indē cloester volherdet heuet. en̄ gij bi oere tijden gewassen sijt indē getal en̄ in olderdom. Die v allē als een moder ontfangē heuet. niet in oeren licham. mer in oeren hertē en̄ gemoede.

En̄ gij bijna alte sae
mē hebt se daer oeck
geuondē yewer der he
liger iuster prastynē
mijn suster dienende
en̄ wael behaegende
of seluer prastynne
wesende. Die v allen
ontfangē heeft. en̄ on
der oer sijdi geleert.
onder oer sijdi gepro
fesshit. en̄ gewielt. on
der oer sijdi gemeni
chuoldicht. En̄ sijt no
chtant also onrustich
geweest dat gi se ver
wandelē wolt. En̄
gi nochtant schreien
solt of ici se v verwa
delē woldē. He is die
geen die gij kent en̄
die v kenet. se is die
gene daer gij to gero
mē sijt. se is die geen
die gij daer soe lange
iarē bauē v gehadt
hebt. En̄ en hebt nie
mant ontfangē nij
dan de praest. En̄ of
gij nv om sine wil de
se nijheit suect en̄ sijt
nv in sijnre nijheit
aldus rebel gewordē
tegens v moder. Hiet
waer om en hebt gij
niet bet begeert dat
he v gewandelt mocht
werdē. Mer ist sake
dat gi v des ontsaeget
want ic wael bekent
hebbe woe eerwerdeli
kē dat gi hē in xp̄o ge
wunt hebt. wo en duet
gij oec des niet billick
uwer moder der pras
tynē die v langer gere
giert heuet. En̄ inder
nijheit uwes praistes
v te regierē sijdi aldus
gestoert geworden.
Mer dat weer verwaē
dat he v lieuer laten
wil dan dan gerucht
van v te hoerē datmē
van v seggē solde dat
gij nye geen and' pras
tijn begeert en hebt.
noch oec gesocht dan
doe he begonnē heeft
praest te werdē. Dar
om sde moet god v ge
moede also schicken
en̄ v'sachtē. Also dat
tet werck des duuels

in v geen ſtat· en mi
de noch auer v yet ver
moegē moet. Mer die
helige vrede xpī die
moet in uwē herten v̄
moegē en̄ dat quade
verwȳnē ſoe dat ver
mits berouwe uwes
hertē wanttet oeck
niet en is geſchiet al
ſo als gij gewilt hadt
oec v̄mers niet en
moet geſchien. Of dē
gijs v ſchaemt om dē
gijt hebt gewilt. wat
gijs niet en ſolt hebn̄
gewilt. En̄ v̄mids on
modicheit niet en loe
pet mīdē doet. mer
voel te meer v trach
tē neemt in gudē be
rou. Mer en hebt v̄
mers gene rouwe d'
penitencie mit iudas.
Mer voel bet ſo anne
met die tranē des
viſſchers des ſaligē
princē der apoſtelē
ſcē peters. en̄ daer
mede eynde he ſyn
epiſtel. Alte ſeer myn
likē plach he die vrou
wē cloeſterē te voedē
mittē brode des woer
dē godes en̄ helige e
piſtelē en̄ tractatē te
ſendē die vol geeſte
liker genuechte wa
rē.

Van ſynre rechtuerdicheit op die geen die quaet deden. xxviij cap

Hi was ſanctus
Augustinus
ſeer mynlic en̄ guder
tierē. hi was oec noch
tant ſtrenge en̄ recht
uerdich. Alſt behoer
like ſake had. en̄ die
grote gebrekē apen
bairlickē dedē die be
riſpedē hi oec apen
bairlicke. Op dats
hē die anderē ontſie
ſoldē na te doē. En̄
hi en naem hier in
niemants perſoen
tot die rechtuerdicht
achter ruggē te ſettē.
Hi had op een tijt ver
nāmē woe dat die
grote heer bonifacius
enē alte quaet dadi
gē man uittē kerken
had doen nemē en̄

die kerke daer mede ontwyt. Dat hi oec alſo voel quellicker mocht lidē van hem alſo voel als hi hē te lieuer had en̄ ſchreef hē aldus. Den alre liefſtē en̄ eerliesten man ſinē ſoen bonifacium. Augustynus ſaluut inde heere.

My verwondert dat alſo haeſtelikē die wint des viants die muere des gelouen in v der neder geworpē heeft. wāt ic wal bekent heb niet wat eerſamer geeſtelicheit dat ~~gy~~ die helige kerke xpi altoes van v geeert heeft gewest. Vmits wes anbrengē ſoe hebſtu dan dit grote quaet gedaen en̄ hebst den man vā der kerkē genamē. Hedſtu enē viant die van di ontulse tot enē dinē vrint, he ſolde licht des vrȳ des genietē an di en̄ genade verweruen by dy. Daer om dan wort die vrient an gedacht. waer om wt dan god verwracht. Mer vermeetti v van iuwer machtē wegē ſo gedenct des konnincs Nabugodonoſer. die om ſakē wil ſijnre houerdie wt enē menſche in enē oſſe wart gewandelt. Dit en ſchriue ick v niet om dat ic v confuſien wil. mer om dat ic v vermaen als mynē alre liefſtē ſoē. En̄ wederroept den man ongequeſt tot ter kerkē dē gi daer ongequeſt af namet. Want ic heb dē clerkē verbadē dat ſe die offerhande uwes huſes niet ontfangē en ſollē. en ic verbiede v oec die gemeinſcap des kerſtelikē volcx. Het ſy niet hē ter ker ken te gaen of die helige cumunii. hent ter tijt toe dat gij voir v kuenheit en dwalinge wed' penitencie gedaen hebt. van my seluē v beset en v voer dat schandelike werck beschiet. En du dan god een danckbarlick offerhande offerē moegeste mit enē oetmodige te vreuenen herte. Hoe seer dat dese berispinge an dē mechtigē grotē greue bonifacius rechtē vouwe verwectē ouermids der mede werkinge godes dat mach men inde nauolgendē woerdē merkē die he hē weder om schreef. aldus. Oetmoedich en veruaert gruet ic v eer werdige vader. dat is dat ierste. Al beuende heb ic ontfangē die woerde uwer helicheit. die al vol slage sijn. Mer so wie dat van dē heligē eerwerdigē bisschop en priester godes Augustinus berispet wort dat hape ic en wetet wael dat he daer mede totter genadē godes bereit gemaect wort. En want die gene die sinē medicus die sacke sijnre siecheit niet en wil apenbarē hē seluē sijn gesontheit weigert. Daer om alre gudertierenste vader mijn gramschap heuet my van uwen heligē anschijn getugē. En mijn onbehoerlike gebot heuet dē man vanden dorpelē der kerkē genamē. Mit genen vreemdē rade en sijn dese dingē geschiet Ic leue onder dat regement godes en sinte heligē. En dē mā die des dodes werdich is deen als ic geseecht heb mijns selfs gramschap vtter ker kē getage heb. Den seluē auerleuerē wij weder ongequest in uwē handē. Jc bekēne mijn ſcholt. mijne onwerdige ſchuldige tranē die motē togeuoeget werdē uwen rechtuerdigē heligen tranē. Op dat daer mede dat zwarte licteikē mijnre ſonden afgedwaen mocht werdē en mij die inganck der kerkē niet geweigert en moet werdē. Want daer hape ic genade te v̄crigē dat ic ſcholt dē gebreets gedaē heb. Die offerhande mijns huſes ſoe als v helich eñ gebadē heuet die moet v̄mids den handē der ſeluer helicheit van v op geoffert werdē totter tafelen dē hemelſchē koninge.

Van ſūte Auguſtini grote oetmodicheit. en dat hi geen apenbaer mirakel en dede. xxix.

Sanctus Auguſtinus was alſo oetmodich. Al was dat geruchte ſijns auer heligē leuens eñ ſijnre warachtelike kerſteliker leringe wide eñ verre auer al die werlt geſpreit wart. Ja heñt auer die zee. Nochtā inwendich int apenbaer en dede hi geen miraekel. noch en bat oft en eiſcheden dat nye van gade voer dē ogē der menſchē. Als oec inde tiende boeck ſijnre biechtē ſteet dā hi aldus ſecht. O heer mijn god den ick mit oetmodigē dienſt al toes ſchuldich bin te dienē ſimpelic eñ deuotelick. O mit woe voel verſieringē eñ intradingē werct die boeſe viant in mij dē ic een teikē eiſchē ſolde van di. Heer ic bid di bi onſē koninc eñ onſē vader des ouerſtē

[illegible] oetmodich eñ dat hi [illegible] openbaer mirakel en dede xxix.

Iherusalems dat ick een puer simpel onuermenget geloue moet behaldē. Op dē also als dese consentieringe vere van my is dat se noch oec altoes vorder en̄ vorder vā my moet bliuē. Meer als ic voer yemants salicheit bidde dan is een ander einde dˀ andacht in. en̄ alstu dat dueste dattu wilste soe saltu oec geuē dat gerne te volgen. Die clerkē plagen wael te merkē dat hi voer die cranke besetē menschē die dā quamē heimelick te biddē plach dat se vˀloest wordē. Tot sponē quamē eens twe kinderkē die alte ontfarmelick gingē scudden en̄ beuē. Sanctus Augustinus wart na der gewoentē sijnre binnenster barmhertichheit op die kinderken gudertierlick bewegē. He naem die kinder by hē en̄ vernaemt en̄ ondervandes dat die kinderkē van oerre moder vloekē also swaerlick bedruct waren worden mitter plagē. He bracht se inder kerkē voer dē altaer sītē steffens des irsten mertelaers die daer pathroen was. En̄ he bat ynnichlike vor die kinderkē en̄ se wordē gesont. En̄ doe se gesont waren wordē doe en wech hi hē des niet an. mer he naem se en̄ sat se hoge op tē trappē vā sinē predicstoel en̄ toendē se den volke woe dat se tot sante steffanꝰ altair gesont weren worden. Uit sinē ynnigē gebede halp he menigē menschen oec in lichamlike perikel son

der utwendich mynn
kel. Want die voersei
de greve bonifacius
wart van menigen
swarē strijt tegens die
barbarē tot behulp dʼ
kerstenre lude ṽmits
stē Augustinus gebet
geholpen en̄ verloest.
Des hi oec eens deels
bekēt inde brievē die
hedē selue greve san
de. daer hi hē altoes
in leert en̄ ṽmaent
woe dat hi god danc
baer solde wesē om dat
hē god ṽmits sinē gebe
de ṽcricht mitte sinē
also genadelikē van
also menigen swarē
strijt geholpē hevet
en̄ tot verwinninge
gebracht. ¶ Op een
tijt stont desē seluen
greve an een alte swa
re anxtelikē strijt va̅
den barberschen vol
ke. En̄ doe vloe he tot
sinē gewoenliken to
uerlaet. sinē guder
tierē vadʼ en̄ schreef
hē aldus. Den heligē
heer en̄ eerwerdigen
bisschop en̄ vader Au
gustino. Bonifacius.
Saluut. Ons ansteet
nu een alte swarē strijt
dat sweert des viants
clopt tot onsē borstē.
utstortet v gebede tot
god also gi pleget. wat
dijn gebet is onsē hulp
en̄ onsē leitsman. Die
helsche trumpet ende
die verueerlike basu
nē die ic ṽmoede en̄
vrucht. dat die sternē
des hemels verueren
solde. die onmenscheli
ke roepe der viande
is na bi. Her in al de
sen en̄ werdē wij niet
te mael verueert wij
kennē dese dingē van
hudē met trost. Daer
om o du heligē vader
en̄ eerwerdigē pries
ter godes bidt god vli
telickē. op dat hi onse
schuttē schicken wil
indē viandē en̄ dat
se hē seluē pinē mote

mit onderlinge verslaen. Sanctus Augustijnus die schreef hem weder om alte minliken en troestelikē in aldus danen woerden. Syne alre lieffste eerwerdichste soen. Den doerluchtige greue Bonifacius. Augustinus. Saluut inde heer. Du beclaegest vandē sware strijt die di anstaende is. Ic en wil niet dattu twiuelste van angxtuoldicheit. Ic sal di en den dynē vander genade godes gude raet geuen die apenbaer en nutte is. Angrijpt mit uwen handē die wapē des gebedes geuet geluut tot god. en verweckt die orē des scheppers. Want so waneer dat tet gebet mede stridet soe werdē die hemelē geapent. god die heer ansiet dat deel datter rechtuerdich is. en geuet verwynninge. Aldus wart die greue Bonifacius seer wal gemoedt en voldede dē salige raet den hē Augustinus sijn gud'tiere geestelike vad' ontbadē en geleert had. En die guderti(e)te vader Augustinu dede oec truwelike also als sijn eerlicke lieue soen die greue Bonifacius van hē begert had. En bat god ernstelicke vor hē en vor dat kerstē volck dat tegens die barbersche heidē stridē solde. Die strijt ginck an. Nu hoert hir wat sijn gebet en dē raet des biddens den he beualen had. inde seluē stride orbers wracht. Als dā die eerlike strijt en die verwinlike victorie volgaen was. soe schreef Bonifacius sinē geestelike vad'

Augustinus wo dattet he gegaen had. in al dusdanē woerdē. Syne alre heilichstē eerwerdichstē vader en heer bisschop Augustinus. Saluus indē heē. Die houirdige hant is gods helpende geuallē. Die een wenich hir te voerē te mael koenlikē mit wtgestrectē hant dat sweert all dreigende droech. Al te seer voel isser geuallen van onsē viandē en weder partyen. Mer vandē onsē gade helpende en is ter een mensche niet gewont. O eerwerdige paep bidt dā om dat ons altoes van onsē viandē alsulke wrake moet geschien.

Hier is nu te merkē woe menich mensche datter v̄mits synen gebede indē leuen is gebleuē. Want woe verwynkkē ofte woe vrome dat oec die stridē syn. altoes valt dā v̄mers wat oec vand' sydē die nochtant bauē blyft. En ist dat wi hē des to bettrouwē en onsē sackē hē beuelē te beschickē. voer der moegend' gotheit en hoger onuerscheidenre drieuoldicheit. Voel te heuer en te vlitiger sal hi ons helpē en hulpe verwerue tot onser onsterfliker sielē. Dan hi dede dē sterflikē lichamē indē leuē te bliuē die doch v̄mers eens steruē moetē. Als dā die gudertierē vader Augustynus dat wed' schrift vandē eerlikē greue Bonifacius ontfangē had als vand' verwynninge syns strides. so was he blide. mer niet om datter voel vandē barberschē heidenſchē volke geuallen was. mer oec meē om dat god die kerſtenē van oerē handē verloeſt had. en̄ dat die helige kerſtē geloue daer by geſtarct en̄ beſchermt wart. En̄ doe die greue bonifacius ſijn geuaerniſſē van ſinē ſtridē tot Augustinus ſchreef doe lach die helige biſſchop Augustinus al ſieck te bedde. mer he ſande hē een corte antwort wed' om in aldusdanen woerdē. Dē heligen hogē heer bonifaciū ſinē eerlicken lieuē ſoen. Augustijnꝰ Saluut indē heer. Ic geloefs dattet uwer edelheit niet v̈borgē en is dat ic ſieck toe bedde ligge. en̄ dat ic alte hertelikē ſeer beger dē leſtē dach van mijnre ontbindingē. Ic verblide my indē heer van uwer victorie ic bid v bewaert vlitelikē die roemſche ſtat en̄ dat kerſtē volck en̄ regiert dijn onderſatē als een guet greue. en̄ en vermet v niet als van uwē eigenē crachtē yet te winnegē. Mer glorijet alleen vandē ſekerder doechdē en̄ ſo en ſolt gij geen viande ontſien. Als dan dit die greue bonifacius v̈ſtont ſo was he hertelicke ſeer beweget van hertē van ſijnre ſiecheidē en̄ ſchreef hē aldus weder. Die hoge eerwerdige ongemetē guetheit godes die nūmermeer en v̈ſmaet dat gebet der armer ſundiger menſchē ende oer tranē. Mer gij begert lieue vader auer te gaen ſeker en̄ vry van deſe leuē tot ten ewigē onuerganklikē rycke godes. mer gy ſyt noch ons armē vermoirdē menſchen groet noet en̄ mutte die in alſo voel perikelē geſat ſyn. Daer o' lieue eerwerdige helige vader bidt mit ons tot god dē heer dat v helige ſalige tegenwordicheit ons noch wat tyts ṽleent moet werdē tot onſē troeſt. Fernando die helige biſſchop ſecht van ſcē Auguſtynus. in enē ſermoen dat hi voer die cardinalē dede aldus. Ofte yemant ſeggē wil vandē miraculē der heligē. Als die ofte die helich heuet ſo voel doden verweckt. Ic ſeg dat ſcūs Auguſtinus onſe vader heuet alle die werlt vandē dodē d' ongelouē verweckt.

Van ſyne ſiecheit en̄ groter lydſamheit. ~~Cap~~ Cap

Al waſt dat ſanctus Auguſtynus die helige vad' alſo geſtedige grote ſorge der kerkē dwech beide nachtes en̄ dages in groter vliicheit. dattet onuermoedelikē is. en̄ ſyn helige innerige ſiele ſtedelick alſo ſwarlikē gecruiſt wart van der mēnichuoldiger gebrecclicheit die he inder kerken godes ſach geſchien. Hi moeſt oec nochtant daer toe ducke grote ſiecheidē lydē in ſinen licham. Als nu andē zaege als nu ander ſwaer lichalike crancheidē. ſoe dat he ſomtyt nauwe geſprekē en̄ kunde. Nochtant ginc he ter kerken en̄ predicten den volke en̄ hielt hē ſterker dan he was. En̄ beweeſ dattet ge ſchreuē ſteet. Die myne die in hē leefden toech he vorder dan dat leuē ſijnre menſcheliker naturē v'mocht. En̄ als he dan in die kerke comē was en̄ auerſach dat volck ſoe v'blide hi hē ſeer en̄ ſeide. O mijn lieue broeders en̄ kinder'. ic heb nu alte cleine cracht. mer dat woert godes heuet groete cracht. En̄ dat ic v cranckelikē ſeggen dat hebt gij dan allewael gehoert als gij gehoerſam ſijt en̄ dat te werke ſtelt. En̄ in dē voertgaen ſijns ſermoens ſo ſtercten hē dan die gotlicke myne alſo dat he tot ſalicheit voelre menſchē meerre crachten kreech en̄ dat ſermoē ſterckeliker einden dan hi dat begonnen hadde. Tot andere tijdē ſoe was hi oec alſo ſieck dat he van grotē wee en̄ opdrindingen ſijns lichaems noch gaen noch ſtaen noch ſittē en mocht. dat he altemael gern en̄ blidelikē leet. Mer he bat nochtant den volke dat ſe voer hē biddē woldē dat he die daege ſinre prime met deuotelicken toe en brecht. en̄ dat he die ſwaer nachte gelijcmodelikē moeſt verdraegē. In deſen geiſelinge des herē en was he niet alleē lijdſam mer oec blide. En̄ dede oec vlitelic der heiliger kerken orber. En̄ konde hi ſelf niet geſchriuē. ſo dede hijt dē anderē wt ſijnen monde ſchriuē. of hi beden en̄ richtē ſijn herte begerlikē op totten heer dat doch altoes in alre tijt onuerſcheidelikē mittē heer was v̄nicht. En behaluē desē lichamelicke siecheit so leet hi oec alte voel ontwerdicheit vandē quadē ongeloeuige menschē. Als eens deels hier voer is geseget dat he altemael v̄duldelick en gerne leet.

He ginck op een tijt uut sine gesinde auer enē wech tot eenre stat daer he to doen hadde. En onder wegen stont daer een priester vandē Donatistē eper kerstenre lant. En hi riep hē v̄maldide versmadelike woerde mittē synen. Gelijc als Semei koninc dauid dede en seide. dat he mittē synen verleiders en valsche verraders weren. Doe dede hi oec als coninck dauid dede. hi en swech niet alleen al stille. mer hi bedwanck hē te mael mynlick en sachtmoedelick en daer toe al syn gesyde datter niemant vā hē een woert spreken en moest. noch si en niegens oec niet an.

Van sinte groter vieriger mynne die hi had tot god en tot alle menschē C. j

SAnte Augustynus die eerlike bisschop onder allē bisschoppē die was also vol godliker mynnen so dat he geens dings en achten. dan woe dat he god lieue doen mocht. Also dat he na eenre manierē niet en achtē verbarmē te wesē van gade. op dat he alle menschē tot god treckē mocht. Hi socht die eer godes in alle dingē en hē ducht dat hi hē meer v̄blidē van eens anders salicheit dan van sijns selues. En al en hedde he geen dinge genuechliker geweest dan na sinē